

МАТЕРІАЛИ ДО БІОГРАФІЧНОГО СЛОВНИКА «НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. О. ДОВЖЕНКА, 1924 – 1941 РР.»

Реконструйовано життєвий та службовий шлях співробітників, котрі працювали у Глухівському національному педагогічному університеті ім. О. Довженка у 1924 – 1941 рр. Запропонований перелік викладачів є продовженням матеріалів, які були опубліковані у «Історичних судіях суспільного прогресу» (№2, 2014, № 3, 2015, № 4, 2016 рр., № 5, 2017 рр.)

Ключові слова: науково-педагогічні працівники, педагогічний інститут, кафедра, ректорат, викладач, асистент.

-А-

Адамішин Михайло Прокопович народився 1885 р. у сім'ї дрібного урядовця (писаря) у Кишинівському пов., Бессарабська губ. 1906 р. закінчив Феодосійський учительський інститут. 1906 – 1909 рр. – учитель у Фрауенбурзькому училищі (м. Фрауенбург, Курляндська губ.). 1907 р. – перебував під наглядом поліції через арешт учнів, що проводили антиурядову агітацію серед військових. 1909 – 1911 рр. – учитель у школах та гімназіях м. Пернов (Ліфляндська губ.), 1911 – 1913 рр. – учитель у школі, гімназії, курсах підготовки вчителів (м. Ревель, Естляндська губ.). 1912 – 1918 рр. – учитель у школах С–Петербурга (далі – Спб). Одночасно в 1912 – 1916 рр. навчався в Психоневрологічному та комерційному інститутах (Спб).

1918 – 1920 рр. – викладав в Київському реальному училищі. За спогадами правнука Є. Водолазкіна приймав активну участь у Білому русі. Серпень 1919 – 1920 рр. – контролер кооперативу (Київ), 1921 – 1924 рр. – завідувач Ільїнецькою профтехшколою. Від квітня 1924 р. – помічник інспектора з профосу в Окрнаросвіти (м. Бердичів). На 15 листопада 1929 р. – інспектор профосу в Бердичеві.

1913 р. приймав участь у Всеросійському з'їзді вчителів (СПб), 1921 р. – Липовецькому повітовому з'їзді вчителів; 1923 р., 1924 р. – Бердичівському окружному з'їзді вчителів, 1925 р. – Київській конференції з сільськогосподарської освіти.

1936 – 1939 рр. – викладач математики в Глухівському педагогічному (учительському) інституті, 1938 – 1939 р. – викладач річних педагогічних курсів при Глухівському учительському інституті в

Помер 1950 р. у Києві.

На 1924 р. одружений, дружина Ніна, домогосподарка, 36 років; діти: Наталія – 17 років, Леонід – 15 років, Віктор – 3 місяці. Правнук, Є. Г. Водолазкін (1964 р. н.) – доктор філологічних наук, відомий російський письменник. (Центральний архів вищих органів влади та управління (далі – ЦДАВОУ), ф.166, оп. 12, спр.45, 6 арк.; Історико-педагогічний музей ГНПУ ім. О. Довженка (далі – ІПМГНПУ). Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського) інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 6, 7, 7 зв., 11; Водолазкин Соловев и Ларионов. URL.: <https://www.novayagazeta.ru/articles/2009/11/05/40575-vodolazkin-soloviev-i-larionov>).

Архангельський Кость Миколайович народився 1891 р. у сім'ї дяка. 1916 р. закінчив Московську духовну академію. Від 1916 р. й до закриття працював учителем російської мови в Тиврівській духовній школі (м. Тиврів, Подільська губ.), з 1920 р. – Тиврівській трудовій школі, 1922 р. – в. о. завідувача Тиврівського дитячого будинку, 1923 р. – 1 січня 1924 р. – викладач педагогічних дисциплін та російської мови в Тиврівських педагогічних курсах, 1924 р. – викладач педагогічних дисциплін в Проскурівських

педагогічних курсах. 14 листопада 1927 р. затверджений викладачем 1-ї категорії Глухівського педагогічного технікуму

На 1927 р. був одружений та мав двох дітей (ЩАВОУ, ф.166, оп.12, спр. 204, арк. 4; Історико-педагогічний музей Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка (далі – ІПМГНПУ), лист Х. М. Остапенко, 16 жовтня 1966 р.).

Асиров Ф. – военний керівник у Глухівському учительському інституті (1941). (ІПМГНПУ. Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 11 зв., 12 зв.).

Алімов Михайло Якович народився 1895 р. у м. Славград, Охтирський пов., Харківська губ. Освіта вища. 1935 р. – викладач української мови на літніх курсах перепідготовки вчителів 1 – 4 класів при Глухівському педагогічному інституті. Вірогідно, викладав цей предмет й в інституті. На осінь 1937 р. – викладач методики мови в Ніжинському педагогічному інституті. 3 жовтня 1937 р. заарештований. Засуджений за постановою «трійки» при УНКВД при Чернігівській обл. 19 листопада 1937 р. за ст. 54 – 11 КК УРСР та ув'язнений до ВТТ на 10 років. Покарання відбував в Бурлагу, Хабаровський край. Помер 23 лютого 1939 р.

Реабілітований 23 травня 1959 р.

Його брат, Алімов Сергій Якович – відомий радянський поет 1930 – 1940 рр. Написав багато пісень для Червонопрапорного ансамблю пісні та танцю Червоної армії. (ІПМГНПУ, лист Х. М. Остапенка, 21 лютого 1966 р.; Сергій Токарев Репресії проти викладачів Ніжинського педагогічного інституту в 1930-х рр. // 3 архівів ВУЧК... № 40/41. Київ-Харків, 2013, с. 164; Алімов Михайло Якович // Національний банк репресованих. Запис № 209075. URL: <http://www.reabit.org.ua/nbr/?ID=209075>; Про Краснопілля. URL: <http://krasnopillia.info/2014/10/28/solovej-belomorstroya/>).

-Б-

Баранніков І. К. – т. в. о. доцента педагогіки Глухівського педагогічного інституту (1936). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 6).

Батирь Н. П. – викладач Глухівського учительського інституту (1937) (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 7).

Біліченко І. Ф. – викладач Глухівського учительського інституту (1938) (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 8).

Білий Іван Опанасович – доцент фізики (1935 – 1937), помічник директора з навчальної частини (1936) Глухівського учительського та педагогічного інституту. Від 4 лютого 1946 р. – заступник директора з навчально-наукової роботи в Глухівському учительському інституті. Від 17 квітня 1946 р. – директор Луцького учительського інституту (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4, 6, арк. 7, 7 зв.; Відомчий архів Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка (ВАГНПУ), Прикази по інституту за 1946 р., арк. 5 – 5зв., 14 зв.).

Бойко Микита Тимофійович народився 28 вересня 1900 р. у с. Ріпинці, Подільська губ. у селянській родині. Початкову школу закінчив 1911 р. 1915 – 1918 рр. навчався у двохкласній школі (м. Оринин), 1918 – 1923 рр. – Кам'янець-Подільській учительській семінарії (1922 р. – реорганізована у вищі 3 – х річні педкурси). 1923 – 1927 рр. – учитель у двох школах Кам'янець-Подільської обл. 1927 – 1930 рр. – студент фізико-математичного відділу Кам'янець – Подільського інституту народної освіти. 1930 – 1931 рр. – викладач фізики в своїй альма-матері.

1931 – 1934 рр. – аспірантура при Науково-дослідному інституті фізики Академії Наук УРСР. Наступні чотири роки працював на посаді асистента, наукового робітника та старшого наукового робітника в цій академічній установі. Квітень 1937 р. – захистив кандидатську дисертацію з фаху. Від серпня 1938 – серпень 1941 р. – старший викладач загальної фізики у Глухівському учительському інституті.

Серпень 1941 – серпень 1945 р. перебував у лавах Червоної армії. За форсування Дністра отримав орден «Красной звезды». Лютий 1945 р. – прийнятий до лав ВКП (б). Від 20 вересня 1945 р. – старший викладач Глухівського педінституту. Січень 1954 р. – в. о., а згодом завідуючий кафедри фізики. 1 вересня 1959 р. звільнений з посади у зв'язку із ліквідацією фізико-математичного факультету. (ВАГНПУ, особова справа викладача (далі – ОСВ) М. Т. Бойка, 26 арк.).

Браверман А. А. – асистент, викладач діамату в Глухівському педагогічному інституті (1935 – 1936) (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4, 6).

Братусь Я. І. – викладач Глухівського педагогічного та учительського інститутів (1937) (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 7 зв.).

Бурик Іван Васильович народився у вересні 1905 р. у родині козака в с. Уланове Глухівського пов. Чернігівської губ. 1912 – 1914 рр. навчався у Глухівській приходській школі, 1915 р. – Калішській чоловічій гімназії, 1916 – 1920 рр. – Віленській чоловічій гімназії. 1921 – 1924 рр. – студент індустриально-механічного відділення Глухівського інституту народної освіти. 1933 – 1940 рр. – студент заочної форми навчання Київського інституту механізації сільського господарства, механічний факультет.

1918 р. – листоноша контори залізничної дороги Ворожба-Пироговка. Від 1924 р. – учитель математики у школі ст. Медведівська Кубанська, 1925 – 1926 рр. – викладач Глухівського педтехнікуму та профтехшколи, 1926 – 1927 рр. – учитель Глухівської ремісничої школи. 1927 – 1928 рр. – учитель у Середино-Будській семилітній школі та Новгород-Сіверському будівельно-керамічному технікумі. 1929 – 1930 рр. – окружний інспектор технічної освіти. 1930 – 1941 рр. – викладач, старший викладач математики, заступник директора по навчальній і науковій частині у Глухівському інституті.

1941 – 1944 рр. перебував у лавах Червоної Армії. Від 1944 р. – член ВКП (б). Від 15 жовтня 1945 р. – старший викладач, завідувач кафедрою математики у Глухівському учительському інституті. 26 серпня 1953 р. звільнений з посади завідувача. Від 27 серпня 1955 р. – в. о. завідувача кафедри математики. На 29 березня 1957 р. – старший викладач математики та математичного аналізу. У особовій справі не збереглися документи, які б висвітлювали його життєвий шлях після 1957 р. (ВАГНПУ, ОСВ І. В. Бурика, 35 арк.).

-В-

Варченко Захар Якович – викладач на робітфаци Глухівського педагогічного інституту (1936 – 1937). 30 червня 1946 р. зарахований на посаду викладача малювання на погодинній основі. 15 серпня 1947 р. – звільнений з посади (ВАГНПУ, Накази по інституту, 1946 р., арк. 30 зв.; Накази по інституту, 1947 р., арк. 28; Пуцко Василь Художня студія у Глухові // Соборний майдан 2016. № 1; ІПМГНПУ, Глухівський педагогічний інститут у моєму житті. Спогади випускниці 80-го випуску фізико-математичного факультету Ключової О. В., Глухів, 1999, світлина № 7).

Варченко О. М. – викладач природничо-географічного факультету Глухівського учительського інституту (1938 – 1941(?)). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 8, 12)

Васинок П. Я. (або А). – викладач природничо-географічного факультету Глухівського учительського інституту (1941) (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 11).

Вершигора (до заміжжя – Стефанович) Єлизавета Федорівна народилася 28 травня 1885 р. 1904 р. закінчила 8-й клас Глухівської жіночої гімназії та отримала звання «домашній вчитель». Голова педагогічної ради (1918 – 1920), викладач історії та географії в Глухівській жіночій гімназії (1906 – 1920); викладач природничо-географічного факультету Глухівського учительського інституту (1938 – 1941); викладач Глухівської педагогічної школи (1938). Секретар Глухівського учительського інституту (4 жовтня – 8 грудня 1943 р.); викладач географії природничо-географічного факультету цього ж інституту (від 4 листопада 1943 р.). 30 липня 1946 р. звільнена з посади. (Календарь Черниговской губернии на 1907 год. Чернигов, 1907. С. 77; Календарь Черниговской губернии на 1913 год / Издание Черниговского губернского статистического комитета. – Чернигов: Типография губернского правления, 1912. Адрес-календарь. С. 101; ВАГНПУ. Протоколи по інституту за 1943 р. – Арк. 2, 4, 6-6 зв.; ВАГНПУ. Накази по інституту за 1946 р. Арк. 27 зв.; ІПМГПНУ. Альбом Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського) інституту. Арк. 8, 9, 11 зв., 12; Глуховская женская гимназия [Электронный ресурс]. – URL: <http://glukhov-gymnasien.com/genskayagymnasien?id=232> Дата звернення (10. 10. 2017).

Владимирова В. С. – викладач природничо-географічного факультету Глухівського учительського інституту (1940 – 1941) (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 11 зв., 12).

Вовченко І. Г. – викладач Глухівського педтехнікуму (1936), Глухівського учительського інституту (1937) (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 5, 7).

-Г-

Гаврилко Григорій Іванович народився 22 березня 1909 р. у с. Ярошівка Лохвицького пов. Полтавської губ. Закінчив Глинську семирічну школу та Глинську техніко-керамічну професійну школу. 1929 – 1932 рр. – студент Харківського інституту народної освіти. Вересень 1931 – лютий 1932 р. – викладач математики в фабрично-заводському училищі в м. Кадіївка (Луганщина). 1932 – 1933 р. навчався на курсах підготовки до аспірантури. 1933 – 1936 рр. – аспірант при секторі геометрії Всеукраїнського науково-дослідного інституту математики та механіки (в складі Харківського університету). Одночасно 1933 – 1935 рр. – викладач математики в Робітничому університеті (м. Харків), 1935 – 1936 рр. – викладач математики на підготовчих курсах для вступу в медичний інститут (м. Харків).

Після закінчення аспірантури отримав запрошення працювати в Криворізький педагогічний інститут, але вирішив поїхати в Глухів. 1936 – 1941 рр. – доцент Глухівського педагогічного (учительського) інституту. 1938 р. написав кандидатську дисертацію на тему: «Некоторые преобразования и поверхности $X Y Z = \text{const}$ ». 10 січня 1939 р. захистив її на вченій раді Харківського університету ім. О. М. Горького. Після отримання диплома кандидата фізико-математичних наук призначений 29 квітня 1939 р. на посаду завідувача кафедри математики. 27 серпня 1941 р. евакуйований в м. Уральськ (Казахська РСР). Жовтень 1941 – червень 1944 р. – доцент інженерно-будівельного інституту.

Від 15 червня 1944 р. – доцент фізико-математичного факультету, від липня 1944 р. – декан фізико-математичного факультету, від 5 грудня 1944 р. – завідувач кафедри математики Ворошиловградського педінституту. Від 1 вересня 1972 р. – пенсіонер.

Помер 30 жовтня 1997 р. у м. Луганськ.

(ІПМГНПУ, Гаврилко В. Г. «Наши предки и их время»; Харьков, 2010 (спогади), [машинопис], Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 7, 7 зв.).

Гаран Дмитро Михайлович народився 1908 р. 1922 – 1926 рр. – наймит у заможних селян у с. Бихтерм Голопристанського пов. Херсонської губ. 1926 – 1929 рр. – пастух у заповіднику «Асканія Нова», Мелітопольська округа. 1929 – 1934 рр. навчався на робітфаці та історичному факультеті в Мелітопольському педінституті. 1934 – 1935 р. – викладач історії в Мелітополі. 1935 – 1937 рр. – директор та викладач на робітфаці при Мелітопольському педінституті. Серпень 1937 – березень 1938 р. – помічник директора по заочному навчанні в Мелітопольському педінституті. Березень – липень 1938 р. – редактор видання «Радянський степ» (Мелітополь).

Серпень – грудень 1938 р. – заступник начальника Головліту УРСР (м. Київ). Грудень 1938 – серпень 1941 р. – директор Глухівського учительського інституту. Жовтень 1941 – лютий 1942 р. – учитель та завуч в середній школі (сел. Асекеєво, Асекеєвський район, Чкаловська обл.). Лютий 1942 – травень 1942 р. – завідувач відділу пропаганди та агітації РК ВКП (б) у сел. Асекеєво. Червень 1942 – жовтень 1943 р. – редактор районної газети «Ударники полей» (сел. Асекеєво). Жовтень 1943 – січень 1945 р. – директор Глухівського учительського інституту. Січень 1945 – квітень 1947 р. – секретар Глухівського РК КП (б) України. Квітень 1947 – січень 1952 р. – викладач основ марксизму-ленінізму в Глухівському інституті. 3 лютого 1952 р. – дисертант при Інституті підвищення кваліфікації при Київському університеті.

Член ВКП (б) з серпня 1932 р.

Помер у липні 1952 р. (ІПМГНПУ, Виписка із учотної картки № 2276564 члена ВКП (б) Д. М. Гарана, Довідка із Головліту УРСР від 28 грудня 1938 р. про роботу Д. М. Гарана, Довідка з Мелітопольського педінституту від 6 грудня 1937 р. про Д. М. Гарана; Вирізка з газети «За перемогу», 3 серпня 1952 р.).

Гаркуша Леонід Гаврилович (Л. Б., за Ф. Овчаренком) – директор Глухівського педагогічного інституту (1934 – 1935) (ІПМГНПУ, І. М. Ляшко, А. Т. Гамалій Нарис історії Глухівського державного педагогічного інституту, Глухів, 1973 [машинопис], Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4).

Герасименко – викладач Глухівського інституту соціального виховання чи педагогічного технікуму (1930 – 1931). 1930 – 1931 рр. приймав активну участь у компанії з боротьби з неписьменністю. (ІПМГНПУ, І. М. Ляшко, А. Т. Гамалій Нарис історії Глухівського державного педагогічного інституту, Глухів, 1973 [машинопис]).

Герасимов Василь Петрович народився 1896 р. у Шостці в сім'ї службовця порохового заводу. 1904 – 1907 рр. – навчався в Шосткинському міському училищі, 1907 – 1915 рр. – Глухівській чоловічій гімназії.

1919 р. прослухав 8 семестрів на природничому відділі фізико-математичного факультету Київського університету. 1 квітня 1920 – 1 жовтня 1920 р. – викладач природознавства на вечірніх курсах для робітників Голтянського механічного заводу (м. Первомайськ, Одеська губ.). Одночасно працював діловодом. Від 1 жовтня 1920 р. – лектор ботаніки та зоології в народному університеті (м. Шостка). 4 жовтня 1920 – 11 квітня 1921 р. – завідувач педагогічним відділом у статистичному відділі Шосткинського порохового заводу, 1 жовтня 1920 – 1 жовтня 1922 р. – викладач географії у Шосткинській хіміко-механічній професійній школі, 1 вересня 1921 – 21 січня 1926 р. – лектор з природознавства та біології в Шосткинському хіміко-механічному індустріальному технікумі.

11 квітня 1921 – 22 вересня 1923 р. – завідувач мікроскопічним кабінетом, хімічним кабінетом в Шосткинському пороховому заводі, 15 вересня 1922 – 15 липня 1924 р. – викладач ботаніки та зоології у Шосткинській сільськогосподарській професійній школі.

15 листопада 1922 – 10 січня 1925 р. – викладач природознавства та географії у школі при Шосткинському пороховому заводі, 15 вересня 1924 – 28 січня 1926 р. – викладач природознавства й голова природничо-географічної комісії в Шосткинській 3-х комплектній семирічній школі.

Від 1 лютого 1926 р. викладав предмети українською мовою. Також писав та читав німецькою та французькою мовами.

28 січня 1926 р. – 1932 р. – лектор з геології, ботаніки, зоології, біології методики краєзнавчої роботи в галузі природи в Глухівському педтехнікумі. Після Другої світової війни захистив кандидатську дисертацію та працював на посаді завідувачем сектору природознавства в Всесоюзному науково-дослідному інституті культури (Москва). Відмінник народної освіти. Помер після 1982 р.

Герасимов В. П. у Радянському Союзі був відомий своїми підручниками для школи з природознавства.

Праці:

Герасимов В. П. Беспозвоночные животные, изучение их в школе Членистоногие. Иглокожие [Текст]: метод. материал / В. П. Герасимов. М.: Просвещение, 1978. 159 с.

Герасимов В. П. Беспозвоночные животные, изучения их в школе, М.: Просвещение, 1998. 143 с.

Герасимов В. П. Весенняя зоологическая экскурсия // Начальная школа. 1981. № 5. С. 33 – 37.

Герасимов В. П. Животный мир нашей Родины. Пособие для учителей начальных классов. М. Просвещение, 1977, 1-е, 1985, изд- 2-е.

Герасимов В. П. Зимние экскурсии в природу // Начальная школа. 1981. № 2. С. 35 – 36.

Герасимов В. П. Позвоночные животные, изучение их в школе: Рыбы. Земноводные. Пресмыкающиеся [Текст]: пособие для учителей / В. П. Герасимов. - 2-е изд., испр. М.: Просвещение, 1979. 144 с.

Герасимов В. П. Птицы и млекопитающие. Изучение их в школе. Пособие для учителя. М. Учпедгиз 1963. 268 с.

Герасимов В. Г. В начале весны // Дошкольное воспитание, 1963. № 3. с. 47 – 49

Герасимов В. Г. Полезные насекомые // Дошкольное воспитание. 1963. № 7, с.60 – 62.

Герасимов В. Г. Как зимуют звери в ожидании весны // Дошкольное воспитание. 1964, № 2, с. 76 – 79

Герасимов В. Г. Осенняя прогулка в лес // Дошкольное воспитание. 1964. № 8, с. 89 – 93.

Герасимов В. Г. Лоси – лесные великаны // Дошкольное воспитание. 1965. № 5. с. 62 – 65.

Герасимов В. Г. Летняя прогулка к водоему // Дошкольное воспитание. 1965. № 7. с. 70 – 74.

Герасимов В. Г. Подземные обитатели // Дошкольное воспитание. 1965. № 11. с.59 – 63.

Герасимов В. Г. Как животные помогают друг другу // Дошкольное воспитание. 1966. № 6. с. 61 – 62.

Герасимов В. Г. Еж и его враги // Дошкольное воспитание. 1966. № 10. с. 71 – 73.

Герасимов В. Г. Как животные заботятся о своих детенышах // Дошкольное воспитание. 1967. № 6. с. 85 – 88.

Герасимов В. Г. Многообразие и единство в животном мире // Дошкольное воспитание. 1969. № 1. с. 79 – 82.

- Герасимов В. Г. Жизнь животных в осенне-зимний период // Дошкольное воспитание. 1971. № с. 16 – 20.
- Герасимов В. Г. О жизни животных весной // Дошкольное воспитание. 1972. № 4. с. 12 – 16.
- Герасимов В. Г. Жизнь беспозвоночных животных в летнее время // Дошкольное воспитание. 1972. № 6. с. 28 – 34.
- Герасимов В. Г. Жизнь беспозвоночных животных в летнее время // Дошкольное воспитание. 1972. № 7. с. 19 – 24.
- Герасимов В. Г. Что за птицы – воробьи? // Дошкольное воспитание. 1972. № 11. с. 32 – 37.
- Герасимов В. Г. О некоторых зимующих птицах // Дошкольное воспитание. 1973. № 1. с. 20 – 26.
- Герасимов В. Г. Пернатые зимовщики – гости севера // Дошкольное воспитание. 1973. № 3. с. 44 – 50.
- Герасимов В. Г. Чистоплотность животных // Дошкольное воспитание. 1973. № 8. с. 33 – 38.
- Герасимов В. Г. Друзья человека в мире животных // Дошкольное воспитание. 1974. № 7. с. 22 – 29.
- Герасимов В. Г. О жизни домашних голубей // Дошкольное воспитание. 1975. № 1. с. 22 – 25.
- Герасимов В. Г. О домашних животных // Дошкольное воспитание. 1975. № 3. с. 21 – 26.
- Герасимов В. Г. Животные жарких стран // Дошкольное воспитание. 1975. № 7. с. 17 – 24.
- Герасимов В. Г. Животные жарких стран // Дошкольное воспитание. 1975. № 8. с. 22 – 28.
- Герасимов В. Г. Обновленный учебник (рецензия) // Дошкольное воспитание. 1975. № 12. с. 105 – 107.
- Герасимов В. Г. Встречайте птиц // Дошкольное воспитание. 1976. № 3. с. 7 – 13.
- Герасимов В. Г. Пернатые невидимки и их голоса // Дошкольное воспитание. 1976. № 5. с. 20 – 25.
- Герасимов В. Г. О бабочках и жуках // Дошкольное воспитание. 1976. № 7. с. 19 – 24.
- Герасимов В. Г. О полетах животных // Дошкольное воспитание. 1977. № 1. с. 27 – 32.
- Герасимов В. Г. Домашние животные – помощники человека // Дошкольное воспитание. 1977. № 3. с. 39 – 47.
- Герасимов В. Г. О прыгающих животных // Дошкольное воспитание. 1977. № 6. с. 27 – 33.
- Герасимов В. Г. Животные и их следы // Дошкольное воспитание. 1978. № 10. с. 49 – 55.
- Герасимов В. Г. Животные и их следы // Дошкольное воспитание. 1978. № 11. с. 30 – 38.
- Герасимов В. Г. Дикие родичи домашних животных // Дошкольное воспитание. 1979. № 8. с. 67 – 71.
- Герасимов В. Г. Дикие родичи домашних животных // Дошкольное воспитание. 1979. № 9. с. 65 – 68.
- (ЦДАВОУ. ф. 166. оп. 6. спр. 4845. арк. 28.; ЦДАВОУ, ф. 166, оп. 12, спр. 1506, 4 арк. ІПМГНПУ, Лист В. П. Герасимова до І. М. Ляшка від 21 квітня 1977 р., Лист В. П. Герасимова до І. М. Ляшка від 3 квітня 1979 р.).

Гвоздецький Назар Давидович народився 1894 р. у сім'ї писаря. До 1913 р. – писар у волосному управлінні. Від 1913 р. – статист обліку земель земської управи. 8 серпня 1915 р. мобілізований до лав царської армії. Від березня 1918 р. – статист в земській управі. Січень 1919 – листопад 1919 р. проходив військову службу в лавах армії Директорії УНР. 1920 р. разом з Галицьким корпусом перейшов на бік Червоної армії.

Від квітня 1920 р. – секретар відділу роботи на селі при Упаркомі. Листопад 1921 р. – голова волосного виконкому та 1-й секретар волосної ланки (м. Ромни). Від червня 1922 р. – секретар волосного осередку КП(б)У. Від квітня 1923 р. – секретар Райпарткому КП(б)У. Від серпня 1923 р. – завідувач Райземуправи. Від травня 1924 р. – секретар райпарткому КП(б)У. 1925 – 1928 рр. – студент Комуністичного інституту ім. Артема. Від 15 червня 1928 р. – інспектор профосу Криворізької округи.

У квітні 1920 р. вступив у партію (партійний квиток 0750046). У Глухівському інституті викладав курс історії Заходу та Сходу. Під час партійної чистки 1934 р. обвинувачений в українському націоналізмі та виключений з інституту. (ЦДАВОУ, ф.166, оп.12, спр. 1466, 9 арк.; Мошик І. В. Політичні репресії викладацького складу вишів Чернігівщини у 30-ті роки ХХ ст. // Сіверщина в історії України – К.; Глухів, 2011 Вип.4. с. 401 – 406).

Глуховцев або Глуховський Павло – викладач Глухівського інституту соціального виховання або технікуму (1930). (ІПМГНПУ, Лист Г. П. Старченко до І. М. Ляшка від 12 травня 1966 р.).

Глушко Григорій Тарасович – викладач Глухівського інституту соціального виховання або технікуму (1930). (ІПМГНПУ, Лист Г. П. Старченко до І. М. Ляшка від 12 травня 1966 р.).

Горілий Платон Спиридонович народився 1896 р. у с. Печенюги, Новгород-Сіверський пов., Чернігівська губ. Член партії з 1919 р. Директор Глухівського інституту соціального виховання (1930 – 1931). У роки Великої Вітчизняної війни був комісаром партизанського загону Чернігівського партизанського з'єднання О. Ф. Федорова. Загинув у квітні 1943 р. біля с. Тихоновичі, Чернігівська обл. (ІПМГНПУ, Ляшко І. М., Гамалій А. Т. Нарис історії Глухівського державного педагогічного інституту, Глухів, 1973 [машинопис], арк. 25 – 26, Список керівників установи (додаток до нарису) арк. 2; Партизаны. URL.: <https://pomnirod.ru/materialy-k-statyam/vojna/2-mirovaya>).

Гребінь Павло Христофорович народився 29 вересня 1884 р. в Одесі у сім'ї машиніста пароплава. 1903 р. закінчив Одеську 1-у гімназію. 1903 – 1908 рр. навчався на природничому відділі фізико-математичного факультету Новоросійського університету та отримав дипломом 1-го ступеня. 1909 – 1911 рр. – викладач природознавства, фізики та математики у жіночій та чоловічій гімназіях (м. Нікополь, Катеринославська губ.). 1911 – 1912 рр. – викладач тих самих дисциплін у гімназії Верхньодніпровська (Катеринославська губ.). 1912 – 1914 рр. – учитель природознавства, географії, фізики в чоловічій гімназії (м. Лодзь). Одночасно викладав хімію, фізичну геологію, політекономію на курсах Рогальського та методики природознавства, географію на жіночих підготовчих курсах для підготовки вчительок вищих початкових шкіл (м. Лодзь).

У вересні 1914 р. евакуйований та переведений в Аккерманську чоловічу гімназію. У грудні 1914 р. як особа, що не займала штатної посади був мобілізований, рядовим Казанської 543-ї ополченської дружини (м. Київ). У травні 1915 р. відправлений в рушенську школу прапорщиків, після чого проходив службу в Житомирі. 1916 – 1917 рр. – командир роти в Саракульському піхотному полку 216-го запасного полку (Київ, Одеса, Кишинів, Ананьєв). 1916 р. перебував на Галицькому фронті. На 1917 р. перебував у запасному полку своєї дивізії.

Після демобілізації став директором Бершадської громадської гімназії. 1919 р. після встановлення радянської влади на Ольгопільщині займав посади повітового комісара

освіти, члена повітового ревкому, завідувача повітового профосвіти відділу народної освіти, голови правління повітпрофбюро. 1921 – 1925 рр. – учитель, завідувач Бершадською трудовою школою. Від 1 вересня 1926 р. – лектор у Гайсинському педагогічному технікумі. На 1928 р. викладав фізику, хімію, геологію та методику, енциклопедію виробництва в Гайсинському педагогічному технікумі. 28 лютого 1929 р. затверджений на посаді штатного викладача 1-ї групи Гайсинського педагогічного технікуму.

Викладав українською мовою з 1921 р. На 1928 р. був одружений та мав доньку, проживав разом з тещею. Володів українською, російською, німецькою мовами.

Вірогідно, працював у Глухівському інституті з моменту створення інституту соціального виховання (1930) до арешту 11 березня 1938 р. У навчальному закладі займав посади доцента та професора кафедри хімії Глухівського педагогічного та учительського інституту. 21 вересня 1938 р. засуджений трійкою при управлінні НКВС по Чернігівській області за стет. 54-6, 54-10 КК УСРР та застосовано ВМП. Розстріляний 25 вересня 1938 р. у Чернігові. Реабілітований 30 вересня 1989 р. прокуратурою Сумської обл.

За національністю: росіянин.

Позитивно згадує П. Х. Гребеня його асистент Ф. Овчаренко.

(ЦДАВОУ, ф.166, Оп.12, спр. 1821, 7 арк.; спр. 7031, 18 арк; ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4, 6, 7, 7 зв.; Овчаренко Ф. Д. Спогади. К., 2000. С. 35; Гребін Павло Христофорович // Національний банк репресованих, запис № 76652. URL.: (www.reabit.org/nbr/?ID=76652).

Гриценко Кирило Юхимович народився 8 травня 1912 р. у с. Велика Кошелівка Ніжинського пов. Чернігівської губ. у селянській родині. 1930 – 1933 рр. навчався в профтехучилищі (м. Ніжина). Січень 1933 – листопад 1934 р. перебував у Червоній Армії. 1935 – 1937 рр. – студент Харківського комуністичного університету ім. Артема. Від 1937 р. – викладач соціально-економічних дисциплін у Глухівській учительській інститут. 1939 р. – секретар Глухівського РК ЛКСМУ. Березень 1940 – 23 червня 1941 р. – пропагандист Глухівського РК КП (б)У. 1939 – 1941 рр. навчався на заочному відділенні географічного факультету Харківського педінституту.

26 червня 1941 – липень 1942 р – слухач у Військово-політичній академії ім. Леніна. Липень 1942 – 8 серпень 1944 р. перебував на Ленінградському та 3-у Прибалтійському фронтах. Лютий 1944 р. нагороджений орденом «Красной звезды». 28 жовтня 1944 р. – березень 1945 р. перебував у складі Союзної Контрольної Комісії в Фінляндії по репатріації громадян СРСР. Березень – червень 1945 р. – заступник начальника закордонної групи в Управлінні Уповноваженого РНК СРСР із справ репатріації (м. Москва). Липень 1945 - березень 1946 р. – представник Радянської військової місії в Рейнській зоні (англійська зона окупації) із питань репатріації громадян СРСР. 8 липня 1946 р. демобілізований у званні майора.

Від 15 серпня 1946 р. – викладач географії Глухівського учительського інституту. 1947 р. закінчив Харківський державний університет за спеціальністю: «Викладач географії». Від 26 вересня 1949 р. – завідувач природничо-географічним та фізико-математичним відділами. Від 1 вересня 1952 р. – заступник директора із заочної освіти. Від 1 вересня 1955 р. – в. о. заступника директора з навчально-наукової роботи.

1 лютого 1960 р. звільнений з посади в. о. заступника директора по заочній освіті та переведений на повну ставку старшого викладача основ промисловості й сільського виробництва. Від 11 грудня 1967 р. – декан факультету підготовки вчителів початкових класів. 30 червня 1972 р. звільнений з посади декана факультету у зв'язку із закінченням строку перебування на посаді. 1 вересня 1973 р. звільнений з посади в. о. доцента предметно-методичної комісії у зв'язку із виходом на пенсію (ВАГНПУ, ОСВ К. Ю. Гриценка, 66 арк.).

Гурба (до заміжжя – Якубовська) Олена Болеславівна народилася в дворянській родині 1875 р. Через смерть батьків виховувалася в родичів, що проживали на теренах підросійської Польщі. 1897 р. закінчила інститут шляхетних дівчат. До 1914 р. у Варшаві працювала в освітній сфері.

Її чоловік, Гурба (Гурбов) Василь Тарасович (середина 1860-х рр. – 11 вересня 1939) – випускник Глухівського учительського інституту (1888). З 9 жовтня 1888 – 1889 або 1890 р. – письмовод у Глухівському учительському інституті. Після роботи в інституті направлений в школи польської частини Російської імперії. Дослужився до посади інспектора молодших та середніх навчальних закладів. Мав чин надвірного радника.

З початком Першої світової війни сім'я переїхала у Глухів. 1915(?) – 1923 рр. – викладач німецької та французької мови в Глухівській чоловічій гімназії та школах міста. У Глухівському інституті народної освіти з осені 1923 до літа 1924 р. викладала німецьку мову. У 1930 – 1941 рр. (з перервами) – викладач німецької мови в Глухівському інституті. У роки окупації проживала в Глухові.

Від 10 листопада 1943 р. – викладач німецької мови Глухівського учительського інституту. 1946 – 1947 н.р. мала навантаження 0,5 ставки факультативного курсу «німецька мова» на погодинній основі. Від 15 серпня 1947 р., звільнена з посади викладача німецької мови. Від 29 серпня 1947 р. – викладач російської мови. 17 червня 1948 р. керівництво інституту повідомило О. Б. Гурбу про відсутність навантаження та неможливість забезпечити роботою.

Померла у Глухові 5 липня 1960 р.

У О. Б. Гурби було 8 дітей. Серед них – Гурба Віктор Васильович (1914 – 1981), кандидат технічних наук, Герой Соціалістичної Праці. Свого часу був директором Дзержинського гірничо-металургійного комбінату, депутатом Казахської РСР, депутатом Верховної Ради СРСР.

(ЦДАВОУ. Ф. 166. Оп.2. Спр. 1055. Арк. 63 зв. – 64; Відомчий архів Відділу державної реєстрації актів цивільного стану, м. Глухів. Алфавітний журнал про смерть, 1932 – 1953 рр. арк. 14 зв.; Там само. Алфавітний журнал про смерть, 1954 – 1974 рр. Арк. 17; Календарь Черниговской губернии на 1888. С. 286; Календарь Черниговской губернии на 1890. С. 188; Кириченко А.В. Історія Глухівського учительського інституту. С. 61; Белашов В. І. Організація навчального процесу і персональний склад викладачів глухівської чоловічої та жіночої гімназій у 1870 – 1920-х роках у спогадах В. А. Мальченка // Сіверщина в історії України. К – Глухів, 2011, Вип.4. С. 361 – 365; Відомчий архів Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка. Оп.1. Спр.1. Накази по інституту за 1943 – 1944 р. Арк. 3 зв.; Відомчий архів ГНПУ. Оп. 1. Спр. 14. Накази по інституту за 1947 р. Арк.28, 32; Відомчий архів ГНПУ. Оп. 1. Спр. 19. Накази по інституту за 1948 р. Арк. 18 зв.; ІМПГНПУ. В. Г. Гаврилко Наши предки и их время. Арк. 12; Глухівський краєзнавчий музей. Папка «Гурба Віктор Васильович»; ПМШНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н.р. (альбом світлин), арк. 4, 7 зв.).

-Д-

Давидова Іда Григорівна народилася в березні 1915 р. у Києві в родині робітника. 1923 р. сім'я переїхала до Глухова. 1930 р. закінчила Глухівську семирічну школу, працювала кресляркою-контрощицею у Київському Червонопрапорному заводі (тогочасна назва заводу «Арсенал»). Одночасно навчалася у школі плановиків. 1933 – 1935 рр. – економіст-статистик Текстильного комбінату Дорожного комітету УЧХ Південно-Західної залізниці. 1935 - 1936 рр. – плановик Глухівського міжрайсоюзу. Травень 1936 – серпень 1937 р. – комсорг обкому ЛКСМУ в Глухівській школі № 1. 1937 – 1939 рр. – студент вечірнього відділення географічного факультету Глухівського учительського інституту. 1939 – 1941 рр. – лаборант кафедри педагогіки та секретар комсомольської організації цього ж вишу.

Жовтень 1941 р. – січень 1944 р. – евакуація у с. Інсар (Мордовська АРСР, РРФСР), редактор мовлення міського радіовузла та викладач історії ВКП(б) Інсарського сільгосптехнікуму. Серпень 1944 – січень 1945 р. – викладач історії СРСР та економічної географії Глухівської медичної школи. Від 16 лютого 1945 р. – асистент кафедри марксизму-ленінізму Глухівського учительського інституту. 1940 – 1946 рр. – студент заочного відділення географічного факультету Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди.

8 вересня 1955 р. звільнена з посади у зв'язку зі скороченням штатів. За інформацією персональної анкети, мала слабкий рівень володіння німецькою та англійською мовами. Член ВКП (б) з березня 1945 р. (Гирич Я. М. Матеріали до біографічного словника «Науково-педагогічні працівники Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка, 1952 - 1991 рр.» (літери «Д - І») // Історичні студії суспільного прогресу, Глухів, 2015 Вип. III. С. 100).

Дейнеко Ольга Іванівна народилася 1905 р. у Глухові. 1921 – 1924 рр. – студент факультету соціального виховання Глухівського інституту народної освіти. Викладач природознавчих дисциплін, керівник польової практики студентів Глухівського учительського інституту (1938). Одночасно була завучем в педагогічному технікумі при інституті. Від 31 жовтня 1944 р. – старший викладач ботаніки Глухівського інституту. На 28 серпня 1945 р. – старший викладач методики природознавства

За спогадами випускниці Глухівського педтехнікуму (1935 – 1938) та інституту (1944 – 1946) Уляни Михайлівни Кукси (Сергієнко) була чуйною людиною. (ВАГНПУ, Прикази по інституту, 1943. арк. 54; Прикази по інституту, 1945, арк. 26 зв.; Мошик І. В. Студентські спогади про інститут // Соборний майдан, 2014. № 3; ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 8; ІПМГПУ, Експозиція «Глухівський інститут в 1920 – 1930-х рр.»).

Діденко Борис Васильович народився 13 червня 1889 р. у м. Старобільськ Харківської губ. у родині лікаря. 1908 – 1913 рр. – студент природничого відділення фізико-математичного факультету Харківського університету. 1909 р. за участь в студентських страйках на півроку був виключений зі складу студентів. 1913 – 1914 рр. – лектор агрономічних курсів Валуйського земства. 1914 – 1917 рр. – викладач сільгоспучилища у Тамбовській губ., 1917 – 1919 рр. – викладач Луганської гімназії, 1919 – 1922 рр. – викладач сільгоспучилища (технікуму, інституту) у Персянівці, 1922 – 1924 рр. – спеціаліст із захисту рослин (молодший науковий співробітник) при Харківській обласній с/г дослідній станції.

1924 – 1933 рр. – зав. учебної частини Одеського технікуму виноградарства і виноробства. За сумісництвом працював в інших одеських вишах (агроінститут, колгоспний університет) та науково-дослідних установах (с/г дослідна станція, спостережний пункт бюро захисту рослин Наркомзему УСРР). Після ліквідації Одеського сільськогосподарського технікуму у 1933 – 1934 рр. – лектор Маслівського інституту селекції та насінництва ім. К. А. Тімірязєва (с. Маслівка, Київська обл.).

1934 – 1937 рр. – викладач Старобільського ветеринарного та медичного технікумів. 1937 – 1938 рр. – старший викладач зоології Кременчуцького учительського інституту. Після закриття у Кременчуці природничо-географічного факультету переведений до Глухова. 17 липня 1938 – 27 серпня 1941 рр. – старший викладач та завідувач кафедри зоології Глухівського учительського інституту.

1941 – 1943 р. перебував на окупованій території. У Глухові 8 місяців працював учителем початкової школи та близько року ентомологом в інституті конопель. 29 квітня – 21 вересня 1944 р. – старший викладач та завідувач кафедри зоології Глухівського учительського інституту. 1944 – 1945 рр. – старший викладач кафедри захисту рослин Полтавського сільськогосподарського інституту. Березень – жовтень 1945 р. – старший

викладач курсу захисту рослин Дніпропетровського сільськогосподарського інституту. Від 1 листопада 1945 р. – старший викладач зоології Глухівського учительського інституту. Звільнений 4 лютого 1953 р.

За інформацією персональної анкети мав слабкий рівень володіння німецькою та французькою мовами. Безпартійний. (Гирич Я. М. Матеріали до біографічного словника «Науково-педагогічні працівники Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка, 1952 - 1991 рр.» (літери «Д - І») // Історичні студії суспільного прогресу, Глухів, 2015 Вип. III. С. 101).

Дідковський Е. – доцент Глухівського педагогічного інституту (1935). (ШМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4).

Донський Дмитро Іванович – директор Глухівського інституту соціального виховання (1931 – травень 1932) (ШМГНПУ, І. М. Ляшко, А. Т. Гамалій Нарис історії Глухівського державного педагогічного інституту, Глухів, 1973 [машинопис], Список керівників (додаток), арк.2).

-І-

Іваненко Денис Артемович народився 1890 р. у с. Горбове Новгород-Сіверського пов. Чернігівської губ. Закінчив Глухівський інститут народної освіти. 1930 – 1931 рр. брав участь в роботі пунктів з ліквідації неписьменності. Вірогідно, у цей час працював в Глухівському інституті соціального виховання. 1935 р. – асистент, 1936 р. – т. в. о. доцент ботаніки в Глухівському педагогічному інституті; 1937 р. – викладач у Глухівському учительському інституті. На березень 1938 р. – учитель біології в Глухівській школі № 1. Заарештований 27 березня 1938 р. Трійка при управлінні НКВС по Чернігівській області від 23 квітня 1938 р. засудила до ВМП відповідно до ст. 54-10 ч. 1. КК УСРР. Розстріляний 9 травня 1938 р. у Чернігові.

Реабілітований 6 вересня 1957 р. Сумським обласним судом. (ШМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4, 6, 7, 7 зв.; Іваненко Денис Артемович // Національний банк репресованих, запис № 82179. URL.: www.reabit.org/nbr/?ID=82179).

Іваній І. Ф. – викладач Глухівського педагогічного інституту (1937) (ШМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 7 зв.).

Івченко Павло Федорович народився 1891 р. Прослухав курс історико-філологічного факультету Харківського університету. Після чого перейшов на фізико-математичний факультет цього ж навчального закладу. Від 1911 р. – викладач підготовчих курсів у Харкові, від 1917 р. – викладач математики в Одеській жіночій гімназії та курсах.

Від 1919 р. проживав у Глухові. До 1922 р. – учитель міських шкіл, підготовчих курсів при Глухівському інституті. 1922 – 1924 рр. – викладач країнознавства, географії України, методики викладання географії у Глухівському інституті народної освіти.

Вересень/жовтень 1924 – 11 грудня 1924 р. – завідувач Глухівськими педагогічними курсами. 1925 – 1930 рр. – викладач географії у Глухівському педагогічному технікумі. Вірогідно, цей предмет викладав у 1930 – 1933 рр. у Глухівському інституті соціального виховання. 1930 – 1931 рр. брав участь у компанії з ліквідації неписьменності.

(ДАЧО. Р. – 674. Оп.1. Спр. 70. Арк. 2, 11; Глухівський державний педагогічний інститут (1874 - 1994) Суми, 1994 С. 45; Кириченко А. В. Історія Глухівського учительського інституту. С. 63; ШМГНПУ. Спогади випускника Глухівського педтехнікуму Х. М. Остапенка, лист від 16 жовтня 1966 р.; Ляшко І. М., Гамалій А. Т. Столітній шлях. Арк. 23).

-Є-

Єременко І. І. – викладач природничо-географічного факультету в Глухівському учительському інституті (1940). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 12).

-З-

Зайковський Дмитро Якович народився 1895 р. у м. Глухів. Закінчив Глухівський інститут народної освіти. У роки Першої світової війни був офіцером, а у період Громадянської війни служив в армії Денікіна. Заарештований 25. 04. 1929 р., звинувачений за ст. 54-10 КК УСРР. Глухівським окружним відділенням ДПУ 28. 05. 1929 р. справа закрита. Після першого арешту працював учителем математики в Глухівському педкомбінаті (Інститут соціального виховання та педагогічний технікум).

Другий раз заарештований 21 грудня 1932 р. Особливою нарадою при колегії ДПУ УСРР 8 квітня 1933 р. за ст. 54-10 висланий у Північний край (Росія) на 3 роки умовно. Після другого арешту проживав у Ново-Животінноє, Воронізька обл. (Росія), працював учителем у школі. Третій раз заарештований 10 березня 1938 р. та обвинувачений у активній участі в к/р націоналістичній повстанській організації, а/р діяльності. Трійкою при управлінні КВС по Чернігівській області 31 березня 1938 р. за ст. 54 – 10. ч. 1., 54-11, застосована ВМП. Розстріляний 9 квітня 1938 р., Чернігів.

Реабілітований відповідно 30 листопада 1989 р. прокуратурою Сумської області., 21 листопада 1956 р. – Сумським обласним судом. Одружений, дружина – Зінаїда Кирилівна, діти – Тетяна, Зоя.

Брат, Зайковський Степан Якович (1888 р. н.) був заарештований 24 лютого 1938 р. та 31 березня 1939 р. засуджений за ст. 54-10 до ВМП. (Зайковський Дмитро Якович // Національний банк репресованих, запит № 81541. URL.: <http://www.reabit.org.ua/index.php?START=1500&LANGUAGE=&ALIAS=nbr&st=0&i;> Книга пам'яті Сумської області. Т.І. Забуттю не підлягає, Суми, 2007, С. 58).

Залогін М. С. – викладач природничо-географічного факультету Глухівському учительського інституту (1937 – 1941). У 1938 – 1939 рр. працював на річних педагогічних курсах при Глухівському учительському інституту. 1941 р. був мобілізований до лав Червоної армії. (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 8, 11; Ляшко І. М., Гамалій А. Т. Нарис історії Глухівського державного педагогічного інституту, Глухів, 1973 [машинопис]).

Закс Ілля Семенович народився 1903 р. у м. Ковно (Ковенська губ.) у сім'ї робітника. До революції 1917 р. – чорнороб. Отримав домашню освіту. 1918 – 1920 рр. перебував у лавах Червоної армії, політпрацівник. Брав участь у боях з денікінцями. Травень 1920 – червень 1921 р. – завідувач медичної частини, липень 1921 – лютий 1923 р. – завгоспом у Ніжинському УОК, березень 1923 – серпень 1924 р. – уповноважений окрполітоп. по Козелецькому району.

У цей період викладав суспільствознавство в Козелецькій трудовій школі. Від червня 1924 – березень 1925 р. – завідувач центральним клубом ЛКСМ у Чернігові. Від квітня 1925 – серпень 1926 р. – лектор Остерського педагогічного технікуму. Від вересня 1926 р. – інспектор у системі Чернігівського окружного політосвіти. На 1939 р. – викладач Глухівської педагогічної школи. На 1941 р. викладач Глухівського учительського інституту.

Мобілізований 1941 р. Лейтенант. Командир роти 2-го мото-стрілецького батальйону 24-ї мотострілкової бригади. Пропав безвісті в листопаді 1942 р.

1-а дружина, Ріуліна Івга (20 р. на 1926 р.), донька – Закс Сталіна (на 1926 р., 3 місяці); 2-а дружина, Аранштейн Анна Йосифівна.

(ЦДАВОУ, ф. 166, оп.12, спр. 2655, 5 арк.; ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 10, 11 зв.; Книга пам'яті. Сумська область. Т.4. с.73; Память народа URL.: pamyat-naroda.ru/heroes/podvig-chelovek_prikaz74779002);).

Зінголь Віктор Євгенович народився 1884 р. у м. Звенигородка, Київська губ. Освіта вища. Одружений. 1919 р. служив в армії Юденича, офіцер. Перебував в еміграції в Естонії. Викладач російської мови та літератури в Глухівському педтехнікумі (1924 – 1929). Заарештований 25 квітня 1929 р. за проведення а/р агітації. 1 жовтня 1929 р. засуджений за ст. 58-10 КК РРФСР та ув'язнений на 3 роки у концтабір. 14 липня 1932 р. позбавлений на 3 роки права проживати у центральних областях СРСР та в Уральській обл. після відбуття покарання.

Реабілітований 16 листопада 1989 р.

За національністю українець. (ІПМГНПУ, лист Х. М. Остапенка від 16 жовтня 1966 р.; Реабілітовані історією. Сумська обл. Кн.1. С. 458; Книга пам'яті Сумської області. Т.1. Забуттю не підлягає, Суми, 2007, С. 60).

Зурахов – викладач річних педагогічних курсів при Глухівському учительському інституті (1938 – 1939). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин, арк. 11).

-К-

Картель А. С. – викладач річних педагогічних курсів при Глухівському учительському інституті (1938 – 1939). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), 11 арк.).

Качанов Микита Власович народився 3 квітня 1898 р. у с. Покровському Єлисаветградського пов. Херсонської губ. 1921 – 1925 рр. навчався на факультеті профосвіти (соціально-економічний цикл) Київського інституту народної освіти. Захистив випускню роботу на тему: «Дальтон план в галузі викладання суспільствознавства». Від 1925 р. – 1930 рр. – викладач Глухівського педагогічного технікуму. На 1926 р. викладав економгеографію, історію класової боротьби.

Викладач курсу політичної економії (1930 – 1939) та основ марксизму-ленінізму (1939 – 1940) в Київському індустріальному інституті; завідувач (1940 – 1941) кафедри основ марксизму-денінізю Львівського медичного інституту. Подальша доля невідома. (ЦДАВОУ, ф. 166, оп.12, спр. 3188, 6 арк.; ЦДАВОУ. ф.166. оп.6. спр.4845. арк. 28.; Чуклін М. Качанов Микита Власович. URL.: meduniv.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=614&lang=en; ІПМГНПУ, лист Х. М. Остапенка від 16 жовтня 1966 р.).

Кириченко Аркадій Вікторович народився 13 січня 1870 р. у Сосницькому пов. Чернігівській губ. у сім'ї дворового кріпосного. Батько через безземелля був змушений відпрацьовувати письмоводом по найму в місті. Після закінчення міського училища рік пропрацював на канцелярській роботі. 1887 – 1890 рр. – учитель сільської школи в с. Бобровиця, Чернігівська губ. 1890 – 1893 рр. навчався в Глухівському учительському інституті. 1 лютого 1894 – 1900 рр. – учитель у Плоцькому 3-х класному міському училищі, 1900 – 1905 рр. – учитель у Влоцлавському міському училищі (Варшавська губ.), 1905 – 1910 рр. – завідувач Петроковським міським училищем (Петроковська губ.). Від 1910 р. – інспектор народних шкіл у м. Радом (Радомська губ.). 1914 р. – евакуйований у Смоленськ. Від 1915 р. працював при канцелярії куратора шкільної округи (Москва). Наприкінці 1917 р. – інструктор з народної освіти Глухівського земства. 1918 р. прослухав курси українознавства. Від 15 жовтня 1918 р. – викладач української мови в зразковому училищі при інституті, а 1919 р. очолив цей навчальний заклад.

Від 20 серпня 1920 р. – викладач української мови на підготовчих курсах при Глухівському інституті, а від 1 жовтня 1921 р. – викладач української мови в Глухівському інституті народної освіти. Загалом у Глухівському інституті народної освіти перебував на таких посадах: секретар бюро, секретар та асистент мовно-літературної кафедри. 1924 р. секретар Комісії з ліквідації Глухівського інституту народної освіти. 1922 – 1924 рр. – учитель Глухівської технічної школи, 1920 – 1924 рр. – Глухівської 4-ї семирічної школи. Працював в реорганізованих наступниках інституту з 1924 до 1933 або 1934 р. Викладав українську мову та методику мови.

На 1922 р. був одружений. Мав дочку 11 років.

Викладав українською мовою з 1918 р.

Можливо, помер 19 червня 1953 р. у Глухові.

Праці:

«Історія Глухівського учительського інституту» (1923 або 1924 – 1937) [рукопис].

(ЦДАВОУ. ф. 166. оп. 6. спр. 4845. арк. 3; ф. 166, оп. 12, спр. 3245, 6 арк.; ДАЧО. р. – 674. оп. 1. спр. 70. арк. 2, 11; ДАЧО. р-674. Оп. 1. спр. 178. арк. 161; ІПМГНПУ.; Відомчий архів Відділу державної реєстрації актів цивільного стану, м. Глухів. Алфавітний журнал про смерть, 1932 – 1953 рр. Арк. 41 зв; Кириченко А. В. Історія Глухівського учительського інституту. Арк. 61, 70 зв.; ІПМГНПУ. Спогади випускника Глухівського педтехнікуму Х. М. Остапенка; Зозуля С. Ю. Справа про ліквідацію Глухівського інституту народної освіти у фондах Ніжинського архіву // Сіверщина в історії України. Збірник наукових праць. К – Глухів, 2009. Вип. 2. С. 184 – 190).

Климовицька Зінаїда Моїсеївна народилася 12 серпня 1917 р. у м. Юзівка, Катеринославська губ. Навчалася у Глухівському педагогічному інституті, Ніжинському педагогічному інституті (1936). 1936 – 1937 (1938) рр. викладала на робітфаці Глухівського педагогічного інституту. Від 1938 р. – в Інституті ботаніки АН УРСР. 1946 – 1981 рр. – старший науковий співробітник, консультант (з 1973 р.) Інституту фізіології рослин АН УРСР. Доктор біологічних наук. (Ткачук К. С. Климовицька Зінаїда Моїсеївна // Енциклопедія сучасної України. URL.: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=8412; Глухівський педагогічний інститут у моєму житті. Спогади випускниці 80-го випуску фізико-математичного факультету Ключової О. В., Глухів, 1999, світлина № 7).

Коваленко Г. Н. – викладач робітфаку при Глухівському педагогічному інституті (1936 – 1937) (ІПМГНПУ, Глухівський педагогічний інститут у моєму житті. Спогади, світлина № 7).

Ковмір Юхим Омелянович народився 15 жовтня 1908 р. у с. Дуліцькому, Сквирський пов., Київська губ. у селянській родині. Закінчення механічну професійну школу. 1926 – 1927 рр. – слюсар на цукровому заводі (с. Шамраївка, Київська обл.), 1927 – 1931 рр. – студент Київського інституту народної освіти. 1931 – 1935 рр. – викладач та заступник директора по науково-навчальній роботі у Глухівському педінституті. Після закриття історичного факультету переведений до Ворошиловського педінституту на посаду декана та викладача історичного факультету. 1938 – 1941 рр. – заступник директора та завідувач кафедри Житомирського педінституту.

Від червня 1941 р. у складі Радянської армії. Від листопада 1941 р. – підпільна роботи в тилу ворога: уповноважений оргбюро ЦК КПУ по Київській області, комісар бойових підпільних груп, а з 1943 р. – комісар з'єднаних партизанських загонів 5-го батальйону Київського партизанського з'єднання імені Хрущова. У січні 1944 р. Українським штабом партизанського руху направлений у розпорядження Міністерства освіти УРСР. 1944 р. – уповноважений по відбудові вузів Житомирської області, а згодом – заступник директора Житомирського педінституту. 1946 – 1957 рр. – ректор Житомирського педінституту, завідувач кафедри історії СРСР та УРСР. Від 1946 по 1956 рр. – член пленуму МК КП України.

Від 1957 р. у Глухівському інституті – заступник директора (ректор) по навчально-науковій роботі, а з 1961 р. – старший викладач кафедри історії КППС. 1966 р. – декан факультету підготовки вчителів 1 – 4 класів. На вересень 1967 р. викладав курс з історії КППС та методики викладання історії. Працював над монографією «Російсько-українські революційні зв'язки (30 – 60 рр. XIX ст.)». Співавтор навчального посібника з історії УРСР для старших класів середньої школи. 6 вересня 1967 р. звільнений у зв'язку із переходом на інше місце роботи у Київській обл. (ВАГНПУ, ОС Ковміра Ю. О., 35 арк.).

Кожухов Олексій Миколайович народився 19 травня 1876 р. у с. Воронцовка Павловського пов. Воронежської губ. Закінчив гімназію у Ельці Орловської губ. Навчався на природничому відділі фізико-математичного факультету Московського університету. В університеті проводив антропологічні дослідження українців Волинської губ. 1903 р. закінчив університет та працював учителем природознавства в Кам.-Под. 8-класовій технічній школі (Подільська губ.), Конотопській с. г. школі (Чернігівська губ.), Кам.-Под. чоловічій гімназії.

Член товариства «Подільських природодослідників і любителів природи» (1911 – 1916). 1913 р. взяв участь у з'їзді «природників» (Тифліс). Читав популярні лекції для населення на тему: «Походження життя на землі», «Старість і смерть» і т. д.

До початку Першої світової війни надрукував кілька наукових праць: «Антропологічні нариси українців Волині» («Антропологический вестник», 1907 р.), «Мої спостереження» («Циркуляр министерства народного просвещения», 1908 р.) та науково-популярні праці: «Пам'яті Уоллеса», «Чорноморське побережжя та чайні плантації» (Кам.-Под. тов.-во дослідників природи) та окрему брошуру «Ломоносов як природник». Крім того, підготував до друку підручник з природознавства для відвідувачів курсів парафіяльних шкіл. Був обраний гласним міської думи. Дотримувався ліберальних поглядів.

У роки Першої світової війни переведений до Київської гімназії. Під час революції став одним із організаторів Київської вчительської профспілки. 1918 р. склав підручник з географії для учнів 4-го класу, який пізніше був схвалений комісаріатом Радянської України. Читав лекції з природознавства у «народних будинках», приймав участь у комісії Г. Холодного по розробленню плану навчання природознавства та географії в навчальних закладах. Викладав у різних навчальних закладах Києва.

Улітку 1920 р. повернувся до Кам.- Подільського. Від вересня 1920 р. – асистент кафедри зоології Кам.-Под. Державного українського університету. Також викладав зоологію на робітфаци Кам – Под. сільськогосподарського інституту та інституту народної освіти. Одночасно керував зоологічним кабінетом в інституті народної освіти. 1923 р. звільнений з інституту народної освіти, але продовжив працювати в сільськогосподарському інституті, медичних курсах, хімічному технікумі.

Від 1925 р. – викладач зоології в інституті народної освіти. У другій половині 1920-х рр. – член міської секції «Спілки наукових робітників», активний співробітник міського наукового товариства та науково-дослідної кафедри (НДК) «Природи, сільського господарства та культури Поділля». Подав до друку праці: «З біології звірят та птиці» (1924), «Шкідливі і корисні тварини Поділля» (1925). Від 1923 р. збирав матеріали для міського орнітологічного музею.

Кілька його праць збереглися в рукописах: «Зимуючі на Поділлі птиці», «На допомогу вчителю природознавства» (методичні вказівки щодо викладання в трудшколах), «Зоологія. Підручник для робітфаку сільськогосподарського інституту.

Улітку 1929 р. заарештований міським відділом ГПУ. Від 1 жовтня 1929 р. звільнений з інституту народної освіти, а в листопаді виключений з міської спілки

науковців міста. Проте, у справі «Спілки визволення України» засуджений не був та згодом звільнений.

Від 1931 р. працював у Глухівському інституті соціального виховання. Можливо, викладав до партійної чистки в інституті 1934 р..

(Приватний архів автора статті. Нестеренко Ю. Матеріали про Кожухова (Кожухіва) [машинопис]; Овчаренко Ф. Д. Спогади. К., 2000. 30 с.).

Колесніков Михайло Володимирович народився в червні 1890 р. у Чернігові. 1909 р. закінчив Чернігівську гімназію. 1909 – 1911 рр. навчався в Петербурзькому політехнічному інституті, 1911 – 1916 рр. – природничому відділенні фізико-математичного факультету Петербурзького університету. 1916 – 1917 рр. – лаборант хімічної лабораторії в Костачевській с/г дослідній станції (Самарська губ.), 1918 – 1920 рр. – лаборант ґрунтової лабораторії в Чернігові, 1920 – 1921 рр. – завідувач хіміко-біологічною лабораторією у Маріупольському природничому музеї та викладач 32-ї трудової школи.

1921 – 1927 рр. – викладач хімії в Чернігівському агротехнікумі, а також аспірант науково-дослідної кафедри ґрунтознавства при Харківському с/г інституті й проводив дослідження солонуватих ґрунтів Чернігівської губ. На 1926 р. – штатний викладач 2-ї групи, а з 15 вересня 1926 р. – штатний викладачем 1-ї групи (завідувач лабораторією та керівник усіх практичних робіт) в Чернігівському агротехнікумі.

На 1937 р. – професор фізичної хімії в Глухівському педагогічному інституті (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 7 зв.; ЦДАВОУ, ф.166, оп.12, спр. 3500, 6 арк.).

Кравченко М. О. – випускник Глухівський інститут соціального виховання (1933). Певний період був деканом робітфаку при Глухівському інституті. Заслужений учитель УРСР, завідувач методичним кабінетом С -Будського районного відділу освіти (ІПМГНПУ, Експозиція «Глухівський інституту в 1920 – 1930х рр.»).

Конюшенко Ф. Т. – викладач хімії на робітфаци в Глухівському педагогічному інституті (1936 – 1937). Від 8 грудня 1943 р. – викладач лекційного курсу картографії та основ топографії. Можливо, працював до квітня 1944 р. Його дружина, Катерина Олександрівна Дехтяренко – випускниця Чернігівського інституту народної освіти (1926). 1932 – 1940 рр. – викладач математики на робітфаци при Глухівському сільськогосподарському інституті, 1939 – 1940 рр. – директор сільськогосподарського інституту. Після закінчення Великої Вітчизняної війни викладала математику в Глухівській ЗОШ № 2 (ІПМГНПУ, Глухівський педагогічний інститут у моєму житті. Спогади випускниці 80-го випуску фізико-математичного факультету Ключової О. В., Глухів, 1999. арк. 9 [машинопис]; ВАГНПУ, Прикази по інституту, 1943, арк. 7, 20).

Кудрик Л. Л. – викладач Глухівського учительського інституту (1941). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 11 зв., 12 зв.).

Кулак Іван Аполлонович народився 8 лютого 1892 р. у Глухові. 1911 р. закінчив Глухівську гімназію. 1916 р. – математичне відділення Київського університету, а 1 липня 1917 р. – Київське Миколаївське артилерійське училище, отримав звання прапорщика. Повернувся в Глухів наприкінці 1917 р. 1918 – 1 вересня 1919 р. – учитель математики у Воронізькій трудовій школі 2-го ступеня, 1919 – 1920 рр. – учитель математики в Глухівській трудовій школі 2-го ступеня, 1920 – 1922 р. – учитель математики та фізики в Глухівській соціально-економічній школі, 1922 – 1924 рр. – безробітний. \

Від листопада 1924 р. – викладач математики та методики математики в Глухівських педкурсах та педтехнікумі. Від 1 жовтня 1930 р. – викладач Глухівського інституту соціальної освіти. На лютий 1938 р. перебував без роботи. Заарештований 24 лютого 1938 р. Трійка при управлінні НКВС при Чернігівській обл. відповідно до ст.54-10, 54-11 КК

УРСР призначено ВМП. Розстріляний 9 травня 1938 р. у Чернігові. Реабілітований 6 березня 1957 р. Сумським обласним судом.

На 1930 р. був одружений, донці – 7 років.

(ЦДАВОУ. ф.166. оп.6. спр.4845. арк. Там само, 28; ф. 166, оп.12, спр. 4004, 7 арк.; Кулик Іван Апполонович // Національний банк репресованих, запис № 81198. URL.: (www.reabit.org/nbr/?ID=81198).

Куркчі Михайло Феофанович – асистент (1935), т. в. о. доцента анатомії Глухівського педагогічного інституту (1936); декан біологічного факультету Глухівського педагогічного інституту (1937); декан природничо-географічного факультету Глухівського учительського інституту (1937)

Після закінчення Другої світової війни працював у Черкаському педагогічному інституті. (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4, 6, 7, 7 зв., 8; Історія та життя кафедри. Навчально-науковий інститут фізичної культури, спорту та зоров'я. URL: <http://fizkult.cdu.edu.ua/index.php/kafedry/kafedra-anatomii-fiziologii-ta-fizychnoi-reabilitatsii/12-istoriia/107-hist-kaf-anatom.html>).

-Л-

Лавріненко В. Д. – викладач робітфаку в Глухівському педагогічному інституті (1936 – 1937) (ІПМГНПУ, Глухівський педагогічний інститут у моєму житті. Спогади, світлина № 7).

Лопатень – викладач суспільних наук в Глухівському педагогічному інституті (1934). Приймала активну участь у «чистці» інституту від націоналістичних елементів в 1934 р. (Мошик І. В. Політичні репресії викладацького складу вишів Чернігівщини у 30-ті роки ХХ ст. // Сіверщина в історії України – К.; Глухів, 2011 Вип.4. с. 401 – 406).

Луцюк Б. М. – доцент (1935), т. в. о. доцента психології Глухівського педагогічного інституту (1936) (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4, 6).

Ляшенко Ф. І. – викладач річних педагогічних курсів при Глухівському учительському інституті (1938 – 1939). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), 11 арк.).

-М-

Мазур – викладач історії у педагогічному технікумі при учительському інституті (1938) та, можливо, у Глухівському вчительському інституті (Мошик Ірина Студентські спогади про інституту // Соборний майдан. – 2014. - № 3).

Мацуї Михайло Опанасович народився 1908 р. у с. Івот, Чернігівська губ. Викладач робітфаку при Глухівському педагогічному інституті (1936 - 1937), однорічних педагогічних курсів при Глухівському учительському інституті (1938 – 1939), викладач математики Глухівської педагогічної школи (1938). Працював в Глухівському учительському інституті на 1941 р. Призваний в червні 1941 р. Шосткинським РВК, Сумська обл. Служив у 620 стрілецькому полку 164-ї стрілецької дивізії 33-ї армії. Нагороджений медаллю «За боевые заслуги» (23 березня 1943 р.), орденом «Отечественной войны», І ст. (25 серпня 1943 р.) На 1943 р. старший лейтенант. Загинув 9 вересня 1943 р. Похований в с. Сенное, Вхходський район, Смоленська обл.

Член ВКП (б).

Мацуї М. П. згадується у спогадах Ф. Д. Овчаренка (Овчаренко Ф. Д. Спогади. К., 2000, с. 29; ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 9, 11 зв.; Память народа URL: https://pamyatnaroda.ru/heroes/podvig_chelovek_nagrazhdenie18106802; Мацуї Михаил Афанасьевич

URL: <https://www.obd-memorial.ru/html/info.htm?id=3115740>; Глухівський педагогічний інститут у моєму житті. Спогади, світлина № 7); Орден Отчественной войны, II ступень, URL: <http://podvignaroda.ru/?#id=1008310525&tab=navDetailManCard>)

Мацелінський Сергій Євгенович народився 1887 р. на теренах підросійської Польщі. Закінчив Варшавську консерваторію. 1925 – 1937 р. – викладач співу та очільник хору в Глухівському технікумі та інституті. Заарештований 21 серпня 1937 р. 8 грудня 1937 р. Нарком внутрішніх справ СРСР та Прокурор СРСР («двійка») за антирадянську агітацію, застосовано ВМП. Розстріляний 14 грудня 1937 р. у Чернігові. Реабілітований 29 квітня 1961 р. Верховним судом УРСР.

Про високий професійний рівень Мацелінського С. Є. згадували випускники Глухівського інституту Х. М. Остапенко, Ф. Д. Овчаренко.

(ІПМГНПУ, Лист Х. М. Останенка, 16 жовтня 1966 р.; Овчаренко Ф. Д. Спогади. К., 2000. С. 33; Мацелінський Сергій Євгенович // Національний банк репресованих, запис № 80318. URL: www.reabit.org/nbr/?ID=80318).

Мельниченко Е. Д. – викладач Глухівського учительського інституту (1937, 1938). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 7, 8).

Мигдай І. О. – декан фізико-математичного факультету Глухівського педагогічного інституту (1935). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4).

Матюшенко Захар Васильович народився 3 вересня 1911 р. 1931 – 1934 рр. – студент фізико-математичного відділу Глухівського інституту соціального виховання. На 1938 – 1939 рр. – завідувач педагогічних курсів при Глухівському учительському інституті; асистент кафедри фізики Глухівського учительського інституту (1941). Учасник Великої Вітчизняної війни. (ІПМГНПУ, Експозиція «Глухівський інститут в 1920 – 1930-х рр.»).

Морачевський Яків Михайлович народився 20 серпня 1874 р. у с. Щаснівка Козелецький пов. Чернігівської губ. у родині священика. Провчився 4 класи в Чернігівській духовній семінарії, звільнений через участь в «семінарському бунті». Після цього живав з приватних уроків. 1895 р. склав іспити на вчителя та отримав посаду в школі Козелецького пов. 1896 р. перейшов до Майнівської с/г школи на посаду вчителя підготовчого класу, а пізніше до Калузької молочної школи. 1899 – 1902 рр. навчався на природничому факультеті Московського університету. 1902 – 1915 рр. викладав на зуболікарських курсах у Москві. Також у 1910 – 1913 рр. викладав у приватній художній школі Мешкова.

1915 р. захворів та полишив педагогічну діяльність, працював у видавця В. Г. Черткова. Провіряв тексти творів Л. Толстого та листування до нього різних осіб. Одночасно відпрацьовував у видавництві «Посредник» та журналі «Маяк» І. І. Горбунова-Посадова. 1919 р. повернувся в Україну та почав працювати в Старо-Баканській школі, а з квітня 1920 – 1923 р. – завідувач шкільним підвідділом Козелецького повітнаросвіти. У цей період викладав у Козелецькій семирічці, а з 1922 р. – природознавство, методику природознавства та малювання в Козелецьких педкурсах. 1923 р. Козелецькі педкурси були приєднані до Остерських, тому перейшов у Козелецьку школу. Один із засновників Остерського краєзнавчого товариства.

Грудень 1924 – липень 1925 р. – завідувач Глухівськими педагогічними курсами. 1925 – 1926 рр. працював в одній із шкіл Чернігова. 1926 – 1933 рр. – завідувач Глухівським краєзнавчим музеєм. 1928 – 1931 рр. самостійно та разом з Конотопським, Сосницьким музеями та Кабінетом антропології ім. Ф. Вовка здійснював археологічні розвідки на теренах Глухівського, Путивльського, Середино-Будського, Конотопського, Шосткинського, Ямпільського районів Сумщини.

На 1925 р. володів українською, російською та польською мовами.

Праці:

Морачевський Я. М. Випадкові знахідки кам'яного знаряддя на Глухівщині // Хроніка археології та мистецтва. – К., 1930. – Ч. 2. – С. 77 – 78.

Морачевський Я. М. Кераміка Мар'янівської стації // Антропологія. Річник Кабінету Антропології ім. Ф. Вовка. 1929. – К., 1930. – Вип. III. – С. 191 – 202.

(ЦДАВОУ, ф. 166, оп 12, спр. 5100, 3 арк; Яненко А. Історія музейної археології УСРР (1919 – 1934). К., 2016. с. 36, 39, 135 – 139, 149, 163).

Морванюк П. Ф. – викладач російської мови в Глухівському педтехнікумі та робітфаці Глухівському учительському інституту (1936 – 1941 рр.). За спогадами Ульяни Михайлівни Кукси (Сергієнко) був вимогливим викладачем (Мошик Ірина Студентські спогади про інститут // Соборний майдан. – 2014. – № 3; ІПМГНПУ, Глухівський педагогічний інститут у моєму житті. Спогади, світлина № 7).

Мосієвич В. О. – викладач річних педагогічних курсів при Глухівському учительському інституті (1938 – 1939 рр.), учительського інституту на 1940 р. (можливо, природничо-географічного факультету).

На 1941 р. очолював партійну організацію інституту. (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 11, 12, 12 зв.)

Мушастий Н. М. – професор політекономії Херсонського інституту соціального виховання (на 1930 р.). У період з 1930 по 1934 рр. викладав політекономію в Глухівському інституті (Овчаренко Ф. Д. Спогади. К., 2000. с. 30; Херсонський державний університет. Історичний нарис. 1917 – 2007 / Ю. І. Беляєв, О. В. Мішуков, В. Л. Федяєва, І. В. Самсакова. Херсон, 2007. с. 48).

-Н-

Навоєнко С. Д. – директор Глухівського учительського інституту (1938 р., кілька місяців) (ІПМГНПУ, І. М. Ляшко, А. Т. Гамалій Нарис історії Глухівського державного педагогічного інституту, Глухів, 1973 [машинопис], Список керівників установи (додаток до нарису) арк. 2).

Найдич Марія Савівна (Савична) народилася 13 січня 1905 р. у с. Реймарівка Тираспольського пов. Херсонської губ. в селянській родині. 1920 р. закінчила шестимісячні учительські курси у с. Гулянка (Херсонська губ.) та наступного року вчителювала у рідному селі. 1921 – 1922 рр. – учителька початкової школи с. Ново-Комісарівка (Херсонська губ.). 1922 – 1924 рр. повернулася до початкової школи свого села. 1924 – 1926 рр. навчалася на робітфаці в Одесі. 1926 – 1930 рр. – студентка літературно-лінгвістичного відділення факультету професійної освіти Одеського інституту народної освіти (кваліфікація «викладач-спеціаліст мови й літератури в школах профосу, ФЗУ та старших групах трудшкіл»).

1930 – 1931 рр. – викладач медичного технікуму (Миколаїв). 1931 – 1933 рр. – викладач технікуму шляхів сполучення (Миколаїв), 1930 – 1933 рр. – викладач і консультант у партійних школах (Миколаїв). 1933 – 1934 рр. – викладач Глухівського медичного технікуму, 1934 – 1939 рр. – викладач у Глухівському педагогічному інституті (українська та російська мова й література) та Глухівському сільгоспінституті.

Серпень 1941 р. – евакуйована у Мордовську АРСР РРФСР (с. Кочелаєво Ковилкінського району). До лютого 1944 р. – викладач російської мови, літератури і завуч Кочелаєвської неповної середньої школи. Як колишній викладач с/г інституту за викликом Наркомпросу УРСР приїхала до Глухова, де дістала призначення на посаду відповідального секретаря редакції районної газети «За Перемогу». Від липня 1944 р. – викладач російської мови та літератури у Глухівській фельдшерсько-акушерській школі. У липні 1945 р. закінчила партшколу при Глухівському райкомі КП(б)У.

Від 1 вересня 1949 р. – викладач, старший викладач кафедри мови і літератури Глухівського учительського інституту. Для студентів українського відділу мовно-літературного факультету читала курси «Виразне читання» та «Сучасна російська мова», російського відділу – «Історія російської граматики», «Дитяча література», «Виразне читання». Від 26 вересня 1953 р. – асистент російської мови. Звільнена 10 вересня 1954 р. у зв'язку зі скороченням штатів, «з реорганізацією Глухівського учительського інституту та зменшенням навчальних годин по кафедрі мови».

Нагороджена медаллю «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941 – 1945 гг.» (1946 р.). За інформацією персональної анкети мала слабкий рівень володіння німецькою та добрий – молдавською мовами. Член ВКП(б) з 1946 р. (ВАГНПУ, ОСВ М. С. Найдич, 16 арк.).

Нестеренко Юрій Гаврилович народився 4 травня 1885 р. у м. Чернігові. Батько, закінчивши Охтирські педагогічні курси 11 років присвятив педагогічній діяльності, а пізніше займався сільським господарством (орендував від 3 до 8 – 10 десятин землі). Син, Юрій, у 9 років вступив до Чернігівської гімназії. Кожного дня добирався в гімназію за 9 верств з с. Количевка. 1904 – 1905 рр. приймав участь у розповсюдженні нелегальної літератури серед селян. Після закінчення гімназії продовжив навчання в Ніжинському історико-філологічному інституті. 1908 р. через участь у студентському нелегальному зібранні був з нього виключений. Проте 1912 р. закінчив Ніжинський історико-філологічний інститут.

1 липня 1912 р. – учитель в Велізькій чоловічій гімназії (м. Веліж, Вітебська губ.). Під час одного з гімназійних літературно-музичних вечорів прочитав промову в якій висміювалося Міністерство землеробства Російської імперії. Виступ викликав велике незадоволення серед членів місцевого осередку «Союза русского народа». 1 серпня 1914 р. перевівся до Мозирської чоловічої гімназії, а після її закриття працював учителем та завідувачем у Мозирській школі II ступеня. У липні 1919 р. через наступ польських військ переїхав до Чернігова. 21 серпня 1919 р. – 16 січня 1920 р. – інструктор з соціального виховання в унарсовіті (УОНО), а також викладав у школі II ступеня (м. Остер). Після захоплення міста денікінцями перебував без роботи. 16 січня 1920 – 1 січня 1921 р. – інспектор шкіл II ступеня при Остерському УОНО, 1 січня 1921 – 1 серпня 1921 р. – завідувач колегією інструкторів при УОНО, 1 серпня 1921 – 25 лютого 1923 р. (ліквідація Остерського УОНО) – завідувач соцвосом, заступник завідувача УОНО, 1 травня 1923 – 1 липня 1924 р. – окружний інспектор соцвосу Новгород-Сіверської округи.

Полишив посаду за власним бажанням. Одночасно викладав всесвітню літературу, психологію, педагогіку, психологію в Остерських педкурсах (30 червня 1920 – 1 вересня 1923 р.). 1 травня 1923 р. переведений у Новгород-Сіверський та упродовж осені 1923 – весни 1924 рр. – викладач місцевих педагогічних курсів. У другій половині 1924 р. захворів та повернувся до педагогічної діяльності лише 1925 р. Від лютого 1925 р. викладав у Новгород-Сіверській семирічці. Від 15 липня 1925 р. – завідувач Глухівського педагогічного технікуму. Одночасно викладав історію педагогіки та дошкільне виховання.

У глухівський період (1925 – 1928) брав участь в літературному об'єднанні «Вперед» (член правління). Також друкувався в бюлетені Округного ІНО зі статтями: «Виразне читання та його місце в школі». Були підготовлені, але не опубліковані статті: «Методика читання художніх творів», «Методика читання ділових статей». 15 серпня 1928 р. звільнений з посади завідувача Глухівським педагогічним технікумом. 15 вересня 1928 р. – в. о. штатного викладача II групи з літератури в Чернігівському інституті народної освіти.

На 1928 р. вільно володів українською, російською мовами; читав та писав латиною, грецькою, німецькою, французькою та польською мовами.

Наказ за № 383 від 16 вересня 1933 р. призначений в. о. керівника кафедри української мови та літератури в Сумському інституті соціального виховання.

(ЦДАВОУ, ф. 166, оп. 12, спр. 5306, 22 арк.; ІПМГНПУ, Лист Х. М. Остапенка до І. М. Ляшка, 16 жовтня 1966; Кафедра української мови та літератури URL.: <https://www.sspu.sumy.ua/index.php?Itemid=54&>).

Норман А. В. – викладач Глухівського педагогічного та учительського інституту (1936, 1937). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 7, 7 зв.).

-О-

Овчаренко Федір Данилович народився 8 лютого 1913 р. у с. Василівщина, Харківська губ. у родині селянина. 1930 р. закінчив школу (м. Білопілля). 1930 – 1934 рр. – студент хіміко-біологічного факультету Глухівського інституту. 1934 – 1936 рр. – асистент кафедри хімії Глухівського педінституту. 1936 – 1937 рр. – курсант термінової служби 183-го артилерійського полку. 1937 – 1941 рр. – асистент кафедри неорганічної та аналітичної хімії Київського ветеринарного інституту. 1941 – 1945 рр. – командир вогневого зводу, батареї, начальник штабу 386-го артилерійського дивізіону Резервного Головного командування Брянського, 2-го Прибалтійського фронтів, заступник начальника відділу штабу артилерії Ленінградського фронту. Нагороджений орденами: «Красная Звезда» (1943), «Отечественной Войны» I (1945), II ст. (1944).

1945 – 1949 рр. – доцент, завідувач кафедрою неорганічної та аналітичної хімії Київського ветеринарного інституту. 1948 р. – присвоєно науковий ступінь кандидат хімічних наук. 1949 – 1956 рр. – старший науковий співробітник, завідувач лабораторією Інституту загальної і неорганічної хімії АН УРСР. 1956 р. – присвоєно науковий ступінь доктор хімічних наук. 1956 – 1958 рр. – завідувач відділу науки та культури ЦК Компартії України. 1956 – 1966 рр. – заступник голови Ради по вивченню виробничих сил УРСР.

1957 р. – присвоєно звання професора за спеціальністю «Калоїдна хімія», обраний членом-кореспондентом АН УРСР, 1958 – 1967 рр. – завідувач відділу Інституту загальної і неорганічної хімії АН УРСР. 1961 р. – обраний академіком АН УРСР, 1964 – 1968 рр. – голова Правління товариства «Знання» УРСР. 1967 – 1968 рр. – директор Інститут калоїдної хімії та хімії води АН УРСР. 1968 – 1972 рр. – кандидат в члени Політбюро і секретар з ідеології ЦК Компартії України. З 1972 р. завідувач відділу Інституті калоїдної хімії та хімії води АН УРСР. Помер 1996 р. (Ткаченко В. К. Глухів. Харків, 1968. с. 128; Овчаренко Ф. Д. Спогади. К., 2000. с. 4 – 6).

Орленко Георгій Васильович – викладач фізики Глухівського педагогічного (учительського) інституту (можливо, з 1937 р. – 1941). На 1946 р. – викладач Глухівського технікуму сільської механізації. (ВАГНПУ, ОС Шамрая І. П.; ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 7 зв.).

Остапенко Анатолій Павлович народився 8 серпня 1895 р. у Глухові в родині службовця акцизного відомства. 1914 – 1915 рр. – учитель початкових класів у Ромнах, Полтавська губ. 1915 – 1917 рр. воював на Західному фронті. 1917 – 1918 рр. – учитель початкових класів (Роменський пов., Полтавська губ.). Вересень 1918 – липень 1921 р. – студент фізико-математичному відділенні Глухівського інституту. Від 1 вересня 1921 по вересень 1922 р. – лаборант фізичного кабінету Глухівського інституту народної освіти. 1921 – 1923 рр. – учитель Глухівської семирічної школи.

1923 – 1929 рр. навчався на факультеті інженерів шляхів сполучення Київського Політехнічного інституту, отримав кваліфікацію «інженера шляхів». 1929 – 1933 рр. – інженер проектно-мостового бюро Голдортрансу БРСР (м. Мінськ), 1933 – 1934 рр. –

викладач геодезії Глухівського педагогічного інституту та Глухівського технікуму механізації сільського господарства. Від 20 вересня 1934 по 23 липня 1941 р. – старший інженер-проектувальник при Курському обласному дорожньому відділі. У Курську також читав лекції на курсах підготовки технічних працівників для дорожньо-мостових робіт.

1941 – 1944 рр. перебував у лавах Червоної Армії (інженер-майор містобудівельного батальйону (Західний фронт). 1943 р. нагороджений орденом «Красной Звезды». Від 1 квітня 1944 р. – старший викладач кафедри географії Глухівського учительського інституту з правом викладання картографії з основами топографії. Викладав картографію, математику та креслення. 26 серпня 1956 р. звільнений з посади (ВАГНПУ, ОСВ Остапенка А.П., 20 арк.).

Остапенко Хома Миколайович народився 1906 р. у с. Журавка, Чернігівська губ. в селянській сім'ї. 1918 р. село було спалене, сім'я проживала у землянці. 1923 р. закінчив семирічну школу. 1924 – 1928 рр. навчався у Глухівському педтехнікумі. 1928 – 1932 рр. – учитель історичних дисциплін в школах Ярославця, Марчихиної Буди, Свеському індустріально-механічному технікумі. 16 січня – червень 1933 рр. – студент Глухівського інституту соціального виховання.

Викладач історії робітфаку при Глухівському інституті та сільськогосподарському інституті (1933 – 1935). Літо 1935 р. – викладач історії та методики історії на курсах перепідготовки вчителів 1 – 4 класів при Глухівському педагогічному інституті. Осінь 1935 р – 1939 р. – учитель історії та завуч Есманської середньої школи. 1939 – 1941 рр. – викладач плодово-овочевого технікуму. В евакуації директор Спартанівської середньої школи (Саратовська обл.). Після повернення з евакуації до 1947 р. перебував у відділі пропаганди та агітації Червоного району Сумської обл. Після 1947 р. працював у школі. Від 1966 р. – пенсіонер. Історик-красзнавець. Системно друкувався у газеті «За Перемогу» («Народна трибуна»).

Член КПРС з 1932 р. (ІПМГНПУ, Лист від 21 листопада 1966 р. Х. М. Остапенка).

-П-

Пашкевич (до заміжжя – Дорошенко) Тетяна Вікторівна народилася 1881 р. у сім'ї земського лікаря. Батько, Дорошенко Віктор Павлович, працював у Лохвицькому пов, Полтавська губ. Закінчила Лубенську гімназію та сільгосподарські курси в Поволжжі. З 1900 по 1903 рр. учительовала у Лохвицькому пов. 1903 р. вийшла заміж за Ф. О. Пашкевича. З 1908 р. проживала у Глухові.

1918 – 1921 рр. – студентка словесно-історичного відділення в Глухівському інституті. 1921 – 1922 рр. працювала у дитячому будинку та в школі для відсталих дітей. Від 1922 р. – викладач російської та української мови, літератури в зразковій школі при інституті. Восени 1923 – 1924 р. – викладач української мови та літератури в Глухівському інституті.

На 1927 р. працювала у Глухівській українській школі. Припускаємо, що в 1930 – 1933 рр. працювала в Глухівському інституті соціального виховання. У 1930 – 1931 рр. брала участь у русі за ліквідацію неписьменності. У середині 1930-х рр. – лаборант у Всесоюзному науково-дослідному інституті конопель (нині – Інститут луб'яних культур НААН України).

1937 р. у Москві потрапила під колеса таксі й померла.

Збереглися спогади про матір Є. Ф. Пашкевич та домашньої вчительки Пашкевичів – О. С. Тарасенко.

(ЦДАВОУ (м. Київ). ф. 166. оп.2. спр. 1055. арк. 63 зв. – 64; ДАЧО. Р. 674. оп.1. спр. 125. арк. 2; ДАЧО. Р. – 674. оп.1. спр. 70. арк. 2; Феофан Прокопович в споминах дочки Евы // Соборний майдан. 2014. № 3-6; ІПМГНПУ. Лист А. С. Тарасенко до Єви Пашкевич від 6 січня 1972 р.).

Петриченко Іван Зінькович – викладач хімії у Глухівському учительському інституті (1940, 1941). Від 23 грудня 1943 р. – викладач хімії Глухівського учительського інституту. Від 4 листопада 1946 р. – в. о. завідуючого кафедри хімії. 30 липня 1946 р. звільнений з посади (з 15 серпня) та направлений у розпорядження відділу кадрів міністерства освіти УРСР. (ВАГНПУ, Прикази по інституту, 1943, арк. 14; Накази по інституту, 1945, арк. 36 зв.; Накази по інституту, 1946, арк. 27; ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 11, 12).

Пирогов Михайло Якович – викладач географічних дисциплін Глухівського учительського інституту (1938 – 1941). Від 18 листопада 1943 р. – викладач загальної фізичної географії. 28 березня 1945 р. звільнений з посади завідувача кафедри географії та залишений на посаді викладача цієї ж кафедри. 30 серпня 1946 р. звільнений з посади старшого викладача географії у зв'язку із відсутністю навантаження. (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 8, 12; ВАГНПУ, Прикази по інституту, 1943, арк. 5 зв. Накази по інституту, 1945, арк. 8 зв.; Накази по інституту, 1946, арк. 30).

Процевський М. П. – асистент (1935), викладач фізкультури (1936, 1937) в Глухівському педагогічному (учительському) інституті. (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4, 6, 7, 7 зв.).

Покотило П. О. – парторг (1937), парторг або викладач природничо-географічного факультету Глухівського учительського інституту (1940). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 12).

-Р-

Рибалко Михайло Іванович народився 1899 р. у Глухові. Батько до 1920 р. працював чоботарем, а після – чорноробочим, помер 1932 р., мати – домогосподарка, яка до 1917 р працювала на сезонних сільськогосподарських роботах в господарствах заможних селян, померла 1946 р. 1918 р. закінчив Глухівський учительський інститут.

Викладач, завідувач (з початку 1919) педагогічних курсів в семиріччі в м. Глинськ. 1920 – 1922 р. – учителював в с. Литвиновичі, Чернігівська губ.. Приймав участь у роботі комітету бідноти. 1922 – 1930 р. – викладач та директор в навчальних закладах Глухова. У цей же період два роки був інспектором з народної освіти, викладачем політехномії в Глухівському педтехнікумі. 1930 – 1934 рр. – викладач в Глухівському сільськогосподарському технікумі та директор робітфаку в х. Воздвиженський, Ямпільський район.

За вказівкою партійної організації здійснював колективізацію. Особисто організував колгосп «Червоний Клин» (Шосткинський район). 1931 р. разом з парткомом приймав участь у боротьбі з повстанцями Кривоноса, що діяли в окрузі. 1934 – 1935 рр. – начальник школи в колонії НКВС для неповнолітніх правопорушників (м. Боровськ, Московська обл.). 1935 р. після ліквідації колонії перейшов на роботу у Боровський технікум аерофотозйомки та землеоблаштування.

10 липня 1941 р. вступив до винищувального батальйону НКВС, а в грудні 1941 р. перейшов у винищувальний мотострілковий полк НКВС м. Москви та Московської обл. У складі цієї військової частини приймав участь в бойових операціях на Боровському напрямку та в районі м. Клин. У квітні 1942 р. полк був введений в склад внутрішніх військ НКВС та у серпні перекинутий для оборони м. Грозний. Приймав участь у бойових діях біля м. Грозного та в операціях із звільнення Кубані. 1943 р. отримав важке поранення. Після п'ятимісячного лікування був направлений в 277 полк НКВС в м. Майкоп. У листопаді 1943 р. призначений на роботу вчителем математики та помічником начальника з учбової частини в Ташкентське суворовське училище МВС. У травні 1948 р. переведений в

Ленінградське суворовське училище МВС-КДБ на посаду начальника учбової частини. 1960 р. став пенсіонером КДБ. Після цього упродовж 5 років був завучем в 239-й математичній школі в м. Ленінград.

1927 – 1929 рр. – член міської ради в Глухові та виконував обов'язки секретаря культсекції. 1935 – 1937 рр. – член міської ради в м. Боровськ. 1938 р. під час виборів до Верховної ради СРСР був довіреною особою. 1949 р. обраний народним засідателем суду Петродворцовського району (м. Ленінград). (ІПМГНПУ, папка «Рибалко Михайло Іванович»; Лист Х. М. Остапенка, 16 жовтня 1966 р.).

Рожков Юрій Якович народився 1891 р. у родині селянина-середняка на Чернігівщині. 1909 р. закінчив Коростишівську учительську семінарію. 1909 – 1911 р. – завідувач Новодроківської народної земської школи в Суразькому пов., Чернігівська губ. 1911 – 1914 рр. – навчався в Глухівському учительському інституті. 1914 – 1915 рр. – учитель вищої початкової школи та педагогічних курсів (м. Балта), 15 вересня 1915 р. – 9 червня 1916 р. – мобілізований, проходив службу в якості рядового у військових частинах (Одеса, Новочеркаськ). У бойових операціях участі не брав.

1916 – 1917 рр. – учитель вищої початкової школи та педагогічних курсів (м. Житомир). 1917 – 1919 рр. – завідувач відділом народної освіти Волинського губернського земства. Також у 1917 – 1921 рр. працював у школі 2-го ступеня (м. Житомир), 1919 – 1920 рр. – завідувач загальним педвідділом у Губнаросвіти (м. Житомир). 1921 – 1 травня 1927 р. – член правління спілки «Робос» (секретар). 1 травня 1927 – 1 вересня 1927 рр. – завідувач культурним відділом окрпрофради. 1921 – 1927 рр. – член Житомирської міської ради. У газеті «Волинський пролетар» вів сторінку з питань культурного будівництва.

1921 – 1927 рр. – викладач Житомирських педагогічних курсів та укрпедтехнікуму. У педагогічному технікумі викладав курси: історія класової боротьби, історичний матеріалізм, методи політосвітроботи. Від 1 жовтня 1927 р. – в. о. штатного викладача 1-ї групи політичних дисциплін у Житомирському інституті народної освіти. 1928 – 1930 рр. – помічник директора, доцент Житомирського інституту народної освіти. 1 вересня 1930 – 15 квітня 1932 р. – директор сільськогосподарського технікуму (м. Білки). Від 15 квітня 1932 р. – 1934 р. – директор Глухівського інституту соціального виховання. Викладач основ ленінізму. Професор. До пенсії викладав в Орловському педагогічному інституті.

На кінець 1920-х рр. вільно володів російською, українською мовами, міг читати польською. Одружений, 3 дітей.

(ЦДАВОУ, ф.166, оп.12, спр. 6533, 14 арк.; ІПМГНПУ, Лист Х. М. Остапенка від 16 жовтня 1966 р.; Мошик І. В. Політичні репресії викладацького складу вишів Чернігівщини у 30-ті роки ХХ ст. // Сіверщина в історії України. К.; Глухів, 2011. Вип. 4. с. 401 – 406).

Розанов – професор, викладач філософії в Глухівському інституті (між 1930 – 1934 рр.) Овчаренко Ф. Д. Спогади. К., 2000. с. 30).

Ролік А. П. – викладач річних педагогічних курсів при Глухівському учительському інституті (1938 – 1938). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), 11 арк.).

Романенко – викладач Глухівського педагогічного інституту та Глухівського учительського інституту (1937). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 7, 7 зв.).

Рудник Г. К. – викладач, вірогідно, дисциплін фізико-математичного циклу в Глухівському учительському інституті (1941). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 12 зв.).

-С-

Сакало Дмитро Іванович народився 1904 р. у с. Сокиринці Прилуцького пов. Чернігівської губ. На 1924 р. почергово навчався у місцевій семирічці та с/г профшколі. 1924 – 1927 рр. – студент Житомирського с/г інституту. 1927 – 1928 рр. – завідувач с/г курсами в с. Антонівка Пирятинського району. 1928 – 1935 рр. – завідувач учбовою частиною та викладач с/г дисциплін у Чернухінському, Сокиринському та Роменському технікумах. 1935 – 1936 рр. – студент агропедвідділу Харківського с/г інституту. 1936 – 1939 рр. – аспірант Харківського науково-дослідного інституту ботаніки. 1939 р. захистив кандидатську дисертацію у Харківському державному університеті на тему: «Флора заливних лугов р. Дніпра».

1 вересня 1939 – 27 серпня/1 вересня 1941 р. – заступник директора із заочної освіти, старший викладач ботаніки та основ дарвінізму в Глухівському учительському інституті. Під час евакуації був відправлений на Суми, а після на Харків. Через швидкий німецький наступ був змушений повернутися до Глухова (листопад 1941 р.). Під час окупації разом з іншими викладачами організував артіль кустарів із пофарбування верхнього одягу. Також, змушений був прочитати в с/г школі 40 годин ботаніки.

Від 3 вересня 1943 р. – завідувач кафедри ботаніки (на 1952 р. – кафедра природознавства та географії) Глухівського учительського інституту. Рішенням Вищої атестаційної комісії від 31 березня 1945 р. затверджений у званні «доцента». 31 серпня 1954 р. звільнений від обов'язків завідувача кафедри та залишений на посаді доцента кафедри географії. 1 вересня 1955 р. переведений до Мелітопільського педінституту (ВАГНПУ, ОСВ Сакало Д. І., 37 арк.).

Самбур Микола Корнійович народився 8 жовтня 1894 р. Закінчив учительський інститут (1919). 1 вересня 1913 – 2 вересня 1916 р. – учитель Ново-Миколаївської школи Хорольського пов. Полтавської губ. 2 вересня 1919 – 1 жовтня 1920 р. – учитель В. Липнячівської початкової школи, Хорольський пов. 1 вересня 1920 – 20 листопада 1922 р. – волосний інструктор соцвиху Семенівської волнаросвіти. 20 листопада 1922 – 1 жовтня 1923 р. – завідувач В. Липнячівською трудовою школою. 1 жовтня 1923 – 11 квітня 1930 р. – завідувач Семенівською семирічною школою. Від 1925 р. також викладав українську мову.

Від квітня 1930 р. – викладач соціально-економічних дисциплін на курсах з підготовки до вишів (м. Кременчук). Від 1 червня 1930 р. перебував на передаспірантських курсах при секторі науки НКО. 1 вересня 1930 – 1 липня 1932 р. – аспірантура в УНДПУ. 1 липня 1932 р. – інспектор в справах організації шкільної роботи сектору соцвиху. Доцент Глухівського педагогічного інституту на 1935 р. (ЦДАВОУ, ф. 166, оп.12, спр. 6798, 2 арк.; ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4).

Сапітон Григорій Львович народився 1901 р. у с. Тупичів Чернігівської губ. у селянській сім'ї. Улітку 1921 р. закінчив учительські курси та отримав звання учителя семирічної школи. 1921 – 1922 рр. – учитель початкової школи у с. Вихвостів Чернігівської губернії. 1922 – 1924 рр. проходив військову службу в 135-у полку (м. Миколаїв). 1924 – 1927 рр. – студент фізико-математичного факультету Чернігівського інституту народної освіти.

1927 – 1930 рр. – викладач фізики та електротехніки у профтехшколі (сmt. Добрянка, Чернігівська обл.); 1930 – 1931 рр. – асистент у Шосткинському хіміко-технологічному інституті; 1931 – 1932 рр. – асистент з фізики в Чернігівському інституті соціального виховання; 1932 – 1935 рр. – доцент у Глухівському с/г інституті; 1935 – 1937 рр. – завідувач з учбової частини та викладач електротехніки у Глухівському технікумі механізації с/г; 1937 – 1939 рр. – завідувач з учбової частини у Глухівській школі № 3, за

сумісництвом – викладач фізики в Глухівському інституті; 1 вересня 1939 – 27 серпня 1941 р. – старший викладач фізики, декан фізико-математичного факультету Глухівського учительського інституту.

1941 – 1944 рр. – викладач електротехніки в Скло-керамічному технікумі (м. Вольськ, Саратовська обл., РФ). Одночасно з 1 жовтня 1942 по 10 жовтня 1943 р. – викладач фізики у Вольському учительському інституті. Від 17 лютого 1944 р. – старший викладач фізики, завідувач кафедри фізики, декан фізико-математичного факультету Глухівського учительського інституту. Від 1 вересня 1947 по 8 серпня 1952 р. – директор Глухівського учительського інституту. 29 січня 1954 р. виключений із штату у зв'язку із смертю (ВАГНПУ, ОСВ Сапітона Г. Л., 46 арк.).

Сарайлов Георгій Григорович народився 8 лютого 1898 р. у с. Улакли Маріупольського пов. Катеринославська губ. у селянській родині. До 1913 р. проживав у селі. 1913 р. закінчив 2-х класну школу та вступив до Томаківської вчительської школи. 1915 р. переведений в Маріупольську учительську семінарію, яку закінчив 1916 р. 1916 р. провчився 1,5 місяці в Катеринославському інституті. Після вигнання з інституту працював в управлінні Катеринославських залізничних доріг.

У листопаді 1917 р. вступив до лав Червоної гвардії. Брав участь у боях з гайдамаками (26 – 29 грудня 1917 р.). 1918 р. відступив під натиском німецько-австрійських військ. 1918 р. у складі Таманської дивізії Сорокіна брав участь у боротьбі з Корніловим на Дону, із загоном А. Шкуро з чехословаками на Самарській ділянці фронту. У жовтні 1918 р. був поранений та лікувався у Москві, Серпухові.

Після одужання 1 лютого 1919 р. прибув до Катеринослава. Працював у Реврадї Катеринослава, в системі ЧК Катеринославської залізниці. У травні 1919 р. мобілізований та направлений у частини Махна. Перебував у лавах Червоної армії (до січня 1921 р. на посаді воєнкома полка бригади та начальника політвідділення). Після демобілізації був 9 місяців секретарем парткому Соляницького району Бахмутської округи. Жовтень 1921 – травень 1922 р. – завідувач політсобезом, а з травня 1923 р. – завідувач окрнаросвіти та одночасно член Президії Виконкому. Від 20 квітня 1928 р. – директор Ерастівського с/г технікуму

На початку 1930-х рр. – директор Всесоюзного науково-дослідного інституту конопель (Глухів). Також у цей період викладав філософію в Глухівському інституті (між 1930 – 1934 рр.). Член ВКП (б) 1917 – 1935 р. Виключений з партії «як троцькіст-дворушник». Заарештований 14 лютого 1935 р. Особлива нарада при НКВС СРСР 20 жовтня 1935 р. за контрреволюційну діяльність постановила ув'язнити на 3 роки ВТТ. Трійкою при управлінні НКВС по Архангельській обл. 21 грудня 1937 р. за контрреволюційну троцькістську діяльність приговорений до ВМП. Розстріляний 1 березня 1938 р. у Архангельську.

В особовій справі вказано, що рідна мова греко-татарська, а також володіє російською мовою. Реабілітований 7 травня 1957 р. обласним судом.

Дружина – Дора Ісааківна, діти – Михайло, Леніна. (ЦДАВОУ, ф. 166, оп.12, спр. 6833, 10 арк.; Овчаренко Ф. Д. Спогади. К., 2000. с. 30; Реабілітовані історією. Кн.1. с. 471.; Книга пам'яті Сумської області. Т.1. Забуттю не підлягає, Суми, 2007, с. 132).

Сахаріленко Семен Корнійович народився 1902 р. у с. Залізничний міст Новгород-Сіверського пов. Чернігівської губ. Освіта вища. Працював на 1933 р. в Глухівському інституті соціального виховання. Декан хіміко-біологічного факультету Глухівського педагогічного інституту (1935). Член ВКП (б) 1927 – 1935 рр., виключений «як троцькіст». 19 серпня 1935 р. заарештований за а/р агітацію та к/р троцькістську діяльність. Особлива нарада при НКВС СРСР від 28 січня 1936 р. за стст. 54-10 Ч. 1. КК УСРР, ув'язнений у ВТТ

на 3 роки. Термін покарання відбував у Магаданській обл. (РФ). Реабілітований 16 квітня 1958 р. Сумським обласним судом За національністю українець.

Дружина – Катерина Василівна, дочка – Неоліна.

С. К. Сахаріленка згадував випускник Глухівського інституту соціального виховання Х. М. Остапенко.

(ШМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4; Лист Х. М. Остапенка, 16 жовтня 1966 р.; Сахаріленко Семен Корнійович // Національний банк репресованих, запис № 187842 URL.: (www.reabit.org/nbr/?ID=187842; Книга пам'яті Сумської області. Т. 1. Забуттю не підлягає, Суми, 2007, с. 132).

Сахаренко народився в родині селянина-бідняка. 1924 р. вступив в КМС. До 1929 р. перебував на комсомольській роботі. 1929 – 1932 рр. – студент Академії комуністичного виховання (від 1931 р. – Інститут комуністичного виховання ім. Н. Крупської). До 1934 р. – викладач політекономії та діамату в Глухівському інституті. Не постраждав під час партійної чистки в червні 1934 р. (Мошик І. В. Політичні репресії викладацького складу вишів Чернігівщини у 30-ті роки ХХ ст. // Сіверщина в історії України – К.; Глухів, 2011 Вип.4. с. 401 – 406).

Сиротюк Федір (Тодор) Антонович народився 28 лютого 1891 р. у с. Козарі Рогатинського пов. в селянській сім'ї. Закінчив сільську школу в рідному селі та зразкову школу при вчительській семінарії в м. Станіслав. 1904 – 1912 рр. навчався в гімназії в м. Коломия. 1912 р. поступив на фізико-математичний відділ філософського факультету Львівського університету. З початком Першої світової війни був мобілізований до австрійської армії. 22 жовтня 1914 р. в районі Стрия попав у полон. До 1920 р. перебував у м. Петропавловськ (Омська губ.).

У серпні 1920 р. разом з групою добровольців був направлений до Вінниці у розпорядження Галицького революційного комітету. Призначений скарбником 2-го радянського стрілецького галицького полку при 45-й радянській стрілецькій дивізії. На військовій службі в Червоній армії перебував з 17 жовтня 1920 р. по 15 червня 1921 р.

1 вересня 1921 – 1 серпня 1922 р. – учитель української мови та літератури в Гайсинській трудовій школі, 15 листопада 1921 – 1 жовтня 1922 р. – учитель в Гайсинській професійній педагогічній школі ім. Шевченка, 1 серпня 1922 – 1 жовтня 1922 р. – завідувач 3-ю трудовою школою (м. Гайсин), з 1 жовтня 1922 р. вчитель німецької мови та помічник завідувача Гайсинськими педагогічними курсами ім. Ф. Енгельса, а також з 10 жовтня 1922 р. – учитель в Гайсинській комісаріатській школі.

Від 1924 р. – викладач української мови та літератури в Гайсинських педагогічних курсах, з 1925 р. – лектор української мови та методики в Гайсинському педагогічному технікумі. 1 листопада 1929 р. звільнений з посади штатного викладача II-ї групи у зв'язку із ліквідацією Гайсинського педагогічного технікуму та призначений штатним викладачем української мови та літератури в Запорізький педагогічний технікум.

Викладач української мови та літератури в Глухівському інституті соціальної освіти. Під час партійної чистки в червні 1934 р. був обвинувачений в українському націоналізмі та звільнений. Заарештований 21 вересня 1937 р. На момент арешту проживав у с. Великий Самбір, Конотопський район й працював вчителем української, німецької мови в середній школі. Засуджений Наркомом внутрішніх справ СРСР та Прокурором СРСР («двійка») за ст. 54 – 11 КК УРСР, ВМП. Розстріляний 20 листопада 1937 р.

Реабілітований 6 березня 1959 р. військовим трибуналом КВО. (Відкритий список жертв репресій в СРСР. URL: [https://ua.openlist.wiki/Сиротюк_Федір_Антонович_\(1891\)](https://ua.openlist.wiki/Сиротюк_Федір_Антонович_(1891)); ЦДАВОУ, ф. 166, оп. 12, спр. 7031, 18 арк; Мошик І. В. Політичні репресії викладацького складу вишів Чернігівщини у 30-ті роки ХХ ст. // Сіверщина в історії України – К.; Глухів, 2011. Вип. 4. с. 401 – 406).

Синицький Микола Миколайович народився 1905 р. у селищі Зима (нині – місто Зима, Іркутська обл.). 1924 р. закінчив агробіологічний факультет Київського інституту народної освіти. 1932 – 1933 рр. – доцент Київської вищої комуністичної сільськогосподарської школи; завідувач кафедри зоології та дарвінізму в Київському ветеринарному інституті (1934 – 1941). У період між 1930 – 1934 (1935) за сумісництвом викладав курс дарвінізму в Глухівському інституті. Захистив кандидатську дисертацію в Московському державному університеті ім. М. Ломоносова.

1945 – 1948 рр. – старший науковий співробітник відділу експериментальної морфології Інституту зоології АН УРСР. 1957 р. захистив докторську дисертацію з біології. Від 1959 р. – «професор». 1960 – 1980 рр. – завідувач кафедри загальної ентомології та зоології Української сільськогосподарської академії. Помер 1987 р. (Обчаренко Ф. Д. Спогади. К., 2000. С. 30; Наукова школа ентомологічної фізіології. Синицький Микола Миколайович URL.: <https://nubip.edu.ua/node/12660>)

Соколов Микола Петрович народився 4 листопада 1889 р. у м. Єлисаветград, Херсонська губ. у сім'ї службовця повітового казначейства. 1908 р. закінчив Єлисаветградську чоловічу гімназію. Навчався на фізико-математичному факультеті Петербурзького університету. Після закінчення курсу залишений в університеті для продовження наукової діяльності. 1919 р. у зв'язку із матеріальними труднощами повернувся в Єлисаветград. Від 1 вересня 1919 р. – викладач математики в 2-й комерційній школі (м. Єлисаветград). Від 6 вересня 1920 – 1 жовтня 1923 р. – завідувач трудовою школою в с. Карбівка Надлакського району Першотравневої округи (Зінов'євський пов.). Через проблеми із здоров'ям залишив посаду.

Від 24 грудня 1924 р. – учитель математики у 3-й Київській торгівельно-промисловій профшколі. Від 5 жовтня 1925 р. – викладач математики в Київському політехнічному інституті. На 1929 р. викладав вищу математику та 1-му та 2-му курсах ФШ в КПІ. Також з 15 вересня 1926 р. викладав математику в 2-й Київській торгівельно-промисловій профшколі.

На 1929 р. мав надруковану працю: «Про зведення бінарних квадратних форм».

Професор Глухівського педагогічного інституту на 1935 р.

Викладав вищу математику українською мовою з жовтня 1925 року.

(ЦДАВОУ, ф. 166, оп.12, спр. 7221, 8 арк.; ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4).

Стародуб М. П. – помічник директора з військової справи Глухівського педагогічного (учительського) інституту (1935 – 1940) (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4, арк. 6, 7 зв., 8, 12).

Старченко Григорій Павлович – волосний політорманізатор у с. Уланове, Чернігівська губ. (до травня 1922 р.). Від травня – вересень 1922 р. – представник повітпарткому в Глухівському інституті народної освіти. Від вересня 1922 р. навчався в Чернігівській губрадпартшколі. 1929 – 1930 або 1930 – 1931 н. р. – викладач соціально-економічних дисциплін в Глухівському інституті соціального виховання та педагогічному технікумі. Також викладав ці дисципліни на одномісячних педагогічних курсах при Глухівському інституті соціального виховання. Від осені 1930, або з 1931 р. навчався в Московському державному університеті ім. М. Ломоносова. 1937 р. був заарештований органами НКВС. На 1968 р. проживав у м. Волгоград (ІПМГНПУ, листи Г. П. Старченка до І. М. Ляшка від 12 травня 1966 р., 13 жовтня 1966 р., 17 січня 1968 р.).

Стрельцов Олександр Андрійович 1934 р. закінчив історичний факультет Харківського університету. 1935 – 1938 рр. – директор Глухівського педагогічного (учительського) інституту. Від вересня 1938 – липень 1939 р. – директор Житомирського педагогічного інституту. Наприкінці 1940-х рр. – директор Ворошиловградського

педагогічного інституту (ШМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 6, арк. 7; Гаврилко В. Г. «Наши предки и их время»; Харьков, 2010 (спогади) Житомирський державний університет ім. Івана Франка. URL: <https://zu.edu.ua/if6.html>).

Сукневич народився у родині селянина. 1917 р. закінчив учительську семінарію. У роки революції служив у Червоній армії. Попав у полон до денікінців з якого втік. Після демобілізації вчителював на Поділлі. 1924 – 1930 рр. – студент Житомирського педагогічного інституту. Після цього працював в Українському науково-дослідному інституті педагогіки. У Глухівському інституті – завідувачем кафедри педагогіки. 1934 р. обвинувачений в українському націоналізмі та виключений з інституту. (Мошик І. В. Політичні репресії викладацького складу вишів Чернігівщини у 30-ті роки ХХ ст. // Сіверщина в історії України – К.; Глухів, 2011. Вип. 4. с. 401 – 406).

-Т-

Талько-Гринцевич Петро Антонович народився 1891 р. в Омську. Закінчив залізничне училище. Випускник математичного відділення фізико-математичного факультету Московського університету (1916). 1916 – 1917 рр. – заступник гідрохімічного відділу Всеросійського земського союзу (Мінськ) та член ліквідаційної комісії Віленського учбового округу (Могильов). 1918 – 1921 рр. працював у відділі народної освіти в Конотопі, викладачем фізики та математики в учительській семінарії та чоловічій гімназії м. Білопілля; викладачем фізики Харківського технологічного інституту, завідувачем відділу фізики Української рентгенівської лабораторії.

Від 1921 р. – заступник завідувача індустріально-технологічного відділу Народного Комісаріату освіти України. 1923 – 1938 рр. – викладач фізики, завідувач кафедри фізики, професор Одеського інституту народної освіти (педінституту). Також в 1933 – 1938 рр. – завідувач кафедр Білоруського садово-городнього інституту (Мінськ) та учительського інституту (Глухів, 1936), сільськогосподарських інститутів в Горькому та Глухові. 1938 р. – переїхав до Новосибірська. Перебував на посадах завідувача кафедри інженерно-будівельного та сільськогосподарських інститутів (Новосибірськ). (ШМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 6; Микола Головка Внесок професора П. А. Талько-Гринцевича у розвиток теорії та методики навчання фізики в Україні // Збірник наукових праць. 2016. Вип. 1. URL: [/lib.iitta.gov.ua/705295/1/6.pdf](http://lib.iitta.gov.ua/705295/1/6.pdf)).

Тарасенко Борис Савич народився 24 липня 1899 р. у м. Вороніж, Глухівський пов. 1917 – квітень 1920 р. працював в народних школах 1-го ступеня. Вересень 1920 – липень 1923 р. – студент факультету соціального виховання по відділу російської мови та історії в Глухівському інституті народної освіти. Травень 1920 – листопад 1921 р. – вихователь та голова одного з дитячих будинків Глухова, а також організатор «Просвіти» в Ярославці Глухівського пов. Від 1923 р. – учитель української мови в українській школі Глухова та завідувач дитячого клубу при дослідно-показовій школі при Глухівському інституті. Також викладав українську мову в зразковій школі при інституті. У вчительській роботі застосовував Дальтонплан (ЦДАВОУ, ф. 166, оп.12, спр. 7558, 9 арк.).

На 1926 р. – викладач анатомії й фізіології дитини, педології й рефлексології, Неп у школі, семінару із вивчення дитячої літератури в Глухівському педтехнікумі. (ЦДАВОУ. ф.166. оп.6. спр.4845. арк. 28.).

Теплицький – директор Глухівського інституту на літо – осінь 1934 р. (Мошик І. В. Політичні репресії викладацького складу вишів Чернігівщини у 30-ті роки ХХ ст. // Сіверщина в історії України – К.; Глухів, 2011. Вип. 4. с. 401 – 406).

Тичина Євген Григорович народився 21 січня 1895 р. в с. Піски Козелецького пов., Чернігівська губ. в сім'ї дяка. Брат українського поета Павла Тичини. Навчався у

Чернігівському духовному училищі та одночасно співав у архієрейському хорі. 1919 р. навчався в Кам'янець-Подільському державному українському університеті. 11 квітня 1923 р. був заарештований Чернігівським ЧК. На 1930 р. викладав українську мову в Глухівському інституті соціального виховання та очолював одномісячні педагогічні курси при інституті. Після 1930 р. – перша половина 1950-х рр. працював у школах Харкова та Харківському педагогічному інституті іноземних мов. Помер 1955 р. (ІПМГНПУ, Лист Г. П. Старченка до І. М. Ляшка від 12 травня 1966 р.; Имчмна Євген Григорович. URL.: <https://uk.wikipedia.org>).

Тюльна Ф. Д. – викладач робітфаку при Глухівському учительському інституті (1936 – 1937) (ІПМГНПУ. Глухівський педагогічний інститут у моєму житті. Спогади, 1999, світлина № 7).

-У-

Улановський Олександр Васильович народився в грудні 1879 р. у Сосновській єврейській колонії Цветняковської волості Чигиринського пов. Київської губ. у селянській родині. До 19 років проживав у сім'ї батька та займався самоосвітою. Витримав екзамен на атестат зрілості при Білоцерківській чоловічій гімназії. 1900 – 1904 рр. навчався на гірничому та металургійному відділеннях Гірничого інституту (м. Відень).

1904 р. повернувся в Російську імперію та розгорнув революційну пропаганду серед робітників Катеринослава та Москви. Після виявлення нелегальної типографії в його квартирі в Катеринославі був змушений виїхати за кордон. Певний час проживав у Мюнхені, Женеві. Працював чорноробом у Парижі, Лондоні та Саунтгемптоні. 1905 – 1907 рр. проживав у США, де певний час був секретарем партії соціал-революціонерів, працював на шкіряному заводі (Waldsmith and Co) в якості старшого майстра (foreman), а також забійником, а пізніше десятником на рудниках. 1907 – 1909 рр. навчався на філософському факультеті Віденського університету.

1909 – 1913 рр. – директор акціонерного товариства «Доломіт» в Бахмуті (Катеринославська губ.). Управляв робітниками, що добували вогнестійку глину, доломати та кварцити; керував хімічною лабораторією, розробляв проект побудови заводу «Доломіт» (ст. Яма). 1913 – 1914 рр. навчався на фізико-математичному факультеті Юр'євського університету (диплом кандидата отримав на основі представленої роботи та зданих екстерном екзаменів). Жовтень 1914 – 1918 рр. – викладач математики в Бахмуцькій гімназії.

На початку 1919 р. призначений інструктором з позашкільної освіти губернського відділу народної освіти. З кінця 1919 р. – 1921 рр. працював в Бахмуцькому повітовому відділі народної освіти, був завідувачем позашкільного підвідділу, заступником завідувача Унаробразу та редактором 2-х недільного педагогічного журналу. Певний час був членом редакційної колегії щоденної газети «Красная правда». З переїздом губернського центру в Бахмут перейшов на роботу в Губоно. Працював на посадах голови губернської комісії з справ неповнолітніх правопорушників, головою науково-технічного сектору в губпрофобрі, завідувачем Губпрофобру (кінець 1922 – кінець 1923), заступником редактора та редактором журналу «Просвещение Донбасса» (квітень 1923 – 1 лютого 1926).

З 1 вересня 1925 р. перебував на посаді професора математики та педагогіки, головою комісії виробничого циклу в Донецькому інституті народної освіти. На 1936 р. – професор математики Глухівського педагогічного інституту.

1903 – 1918 рр. був членом партії есерів (ЦДАВОУ, ф. 166, оп. 12, спр. 7867, 12 арк., ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 6).

-Ч-

Чайка Микола Хомич народився 1902 р. у м. Вороніж, Чернігівська губ. в селянській сім'ї. Неодружений. Закінчив Глухівський педтехнікум, Глухівський учительський інститут. До 7 березня 1938 р. – викладач фізики в Глухівському інституті. Заарештований 7 березня 1938 р. за участь в к/р націоналістичній повстанській організації, а/р діяльність. Трійкою при управлінні НКВС по Чернігівській обл. від 31 березня 1938 р. за стет. 54-10 ч. 1., 54-11 КК УСРР застосовано ВМП. Розстріляний 9 квітня 1938 р. в Чернігові. Реабілітований 21 листопада 1956 р. Сумським обласним судом.

Чайка М. Х. та його родина згадується у спогадах випускників Глухівського інституту Х. М. Остапенка, Ф. Д. Овчаренка. (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н.р. (альбом світлин), арк. 7; Афіша музичного заходу, що організовував С. Є. Мацелінський; Лист Х. М. Остапенка від 16 жовтня 1966 р.; Овчаренко Ф. Д. Спогади, К, 2000. с. 39 – 41.); Книга пам'яті Сумської області. Т.1. Забуттю не підлягає, Суми, 2007, с. 158).

Чуйко Іван Федорович викладач (1940), помічник директора з навчальної частини (1941) Глухівського учительського інституту. Від 9 лютого 1944 р. – заступник директора Глухівського інституту з учбової та навчальній роботі (з 10 лютого). 5 листопада 1947 р. звільнений від обов'язків завідувача кафедри педагогіки та психології у зв'язку із переведенням в інший інститут, відповідно до розпорядження міністерства освіти УРСР. (ВАГНПУ, Прикази по інституту, 1943 р., арк. 16; Накази по інститут, 1947 р., арк. 51 зв.; ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н.р. (альбом світлин), арк. 11 зв., 12, 12 зв.; І. М. Ляшко, А. Т. Гамалій Нарис історії Глухівського державного педагогічного інституту, Глухів, 1973 [машинопис], Список керівників (додатки).

-Х-

Хоменко Іван Дмитрович народився 1893 р. у с. Йоганівка, Подільська губ. Закінчив Вінницький інститут народної освіти. 1934 р. – асистент кафедри математичних наук Глухівського педагогічного інституту. 9 березня 1934 р. заарештований, взята підписка про невиїзд. Обвинувачений за ст.ст. 54-2, 54012 КК УСРР. 7 квітня 1934 р. особлива нарада при колегії ДПУ УСРР справу закрила. (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н.р. (альбом світлин), арк. 4; Хоменко Іван Дмитрович // Національний банк репресованих, запис № 86125. URL: (www.reabit.org/nbr/?ID=86125).

-Ф-

Фісмак – викладач математики Глухівському учительському інституті на 1941 р. Офіцер Радянської армії. Загинув. (ІПМГНПУ, записи І. М. Ляшка про Фісмака).

-Ш-

Шамрай Іван Павлович народився в серпні 1902 р. у с. Смілому Полтавської губ. у родині робітника. 1917 р. батьки померли. 1917 – 1921 рр. працював при сільгосппостачанні (с. Сміле). 1921 – 1924 рр. – помічник та машиніст у млині № 1 (с. Сміле). 1924 – 1926 рр. перебував у лавах РСЧА (м. Київ, х. Грушки). 1926 – 1928 р. – машиніст на залізниці в м. Троїцьке. 1928 – 1929 рр. – слюсар-машиніст Радянського торговельного флоту (м. Владивосток). 1929 – 1930 рр. – машиніст у млині № 1 (с. Сміле).

1930 – 1932 рр. – студент робітфаку (м. Глухів), а 1932 – 1935 р. – студент фізико-математичного факультету Глухівського педінституту. 1935 – 1938 рр. – викладач Глухівської педагогічної школи; 1938 – 1941 рр. – асистент фізики в Глухівському учительському інституті. 1943 – 1945 рр. перебував у лавах Червоної Армії, учасник Великої Вітчизняної війни. 1 грудня 1944 р. нагороджений орденом «Красной Звезды», 10 листопада 1943 р. – медаллю «За Отвагу», 29 квітня 1945 р. – «Боевые заслуги».

Від 1 вересня 1945 р. – асистент кафедри фізики Глухівського учительського інституті. 1 вересня 1961 р. був переведений з викладача ручної праці на посаду старшого викладача. Від 18 жовтня 1962 р. – пенсіонер. (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 9; ВАГНПУ, ОСВ Шамрая І. П., 17 арк.)

Шевченко І. І. – директором педкурсів перепідготовки вчителів при Глухівському інституті (1935). Помічник директора по адміністративно-господарській частині Глухівського педагогічного інституту (1936); декан фізико-математичного факультету (1937). (ІПМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 4, 6, 7, 7 зв.; Лист Х. М. Остапенка, 16. жовтня 1966 р.).

Шеремет – викладач Глухівського інституту соціального виховання на (1933). 1934 р. був виключений з інституту під час партійної чистки, обвинувачений в українському націоналізмі. (ІПМГНПУ, Лист Х. М. Остапенка, 16 жовтня 1966 р.; Мошик І. В. Політичні репресії викладацького складу вишів Чернігівщини у 30-ті роки ХХ ст. // Сіверщина в історії України. К.; Глухів, 2011. Вип.4. с. 402).

-Щ-

Щоголів (Щоголев) Микола Миколайович народився 9 січня 1903 р. у м. Умань., Київська губ. у родині військовослужбовця. 1920 р. закінчив сім класів Глухівської гімназії. Улітку 1919 р. працював у Канцелярії відділу комунального господарства м. Глухова. Після закінчення гімназії влітку 1920 р. працював у Воєнному госпіталі. Восени 1920 р. на основі колоквиуму поступив на фізико-математичний факультет Глухівського інститут народної освіти. 1921 – 1923 рр. обирався головою фізико-математичної секції студентського гуртка «Самоосвіта». 1923 р. закінчив факультет соціального виховання по відділу фізико-математичному в Глухівському інституті народної освіти. 1923 – 1924 рр. – лаборант кафедри фізики Глухівського інституту, вчитель фізики у зразковій школі при інституті; керівник студентської практики в школі з 20 жовтня 1923 р.

1924 – 1925 рр. викладав курс неорганічної природи (фізика, хімія, основи метеорології та геології), фізики на Глухівських педагогічних курсах та в Глухівській семирічці. З 1925 р. викладач хімії, метеорології, світознавства в Глухівському педтехнікумі на 1926 р. У проміжку 1930 – 1934 рр. перебував на посаді професора в Глухівському інституті соціальної освіти, викладав фізику.

Від 1926 р. викладав предмети українською мовою; писав та читав німецькою мовою.

Квітень 1942 р. мобілізований Ворошиловським РВК (м. Влороніж, Воронізька обл., Ворошиловський район), радіотехнік майстерні бойового забезпечення 117 окремого прутського полку зв'язку. Нагороди: «За боевые заслуги» (13 вересня 1943 р.), «За отвагу» (14 листопада 1944 р.), орден «Отечественной войны», II ступеня (1985 р.). Після закінчення війни працював на посадах доцента, завідувача кафедри загальної фізики, кафедри методики викладання фізики та теоретичної фізики в Воронізькому державному політехнічному інституті. Захистив кандидатську дисертацію.

Помер 1995 р. (Овчаренко Ф. Д. Спогади. К., 2000, с. 30; ЦДАВОУ, ф. 166, оп.12, спр. 8871, 17 арк.; Там само, ф. 166. оп. 6. спр. 4845. арк. 28; История кафедры Кафедра общей физики ВГПУ. URL.: <http://phys.vspu.ac.ru/history.html>; http://phys.vspu.ac.ru/history_staff.html); Учетная карточка Щеголева Николая Николаевича <http://podvignaroda.ru/?#id=1111361233&tab=navDetailManCard>; Щеголев Николай Николаевич, 1903 г. <http://podvignaroda.ru/?#id=17806452&tab=navDetailManAward>; Наградной лист, Щеголев Николай Николаевич <http://podvignaroda.ru/?#id=44941407&tab=navDetailDocument>; Щеголев Николай Николаевич <http://podvignaroda.ru/?#id=1524476206&tab=navDetailManUbil>).

-Я-

Яременко Іван Іванович народився 11 червня 1903 р. у с. Щербаки, Полтавська губ. у селянській сім'ї. Закінчив двокласну міністерську школу в с. Дуновщина. 1917 – 1921 рр. – слухач Полтавської учительської семінарії (пізніше – педагогічної школи). Від 1921 р. навчався на агробіологічних курсах при Полтавському губ земвідділі. 1923 – 1924 рр. – учитель-вихователь дитячого будинку села Терентіївка, Полтавщина. 1924 – 1929 рр. – вчитель у школі районного центру Рунівщина, Полтавщина. 1929 – 1933 р. – студент Харківського педагогічного інституту професійної освіти. 1930 р. направлений для здійснення колективізації в с. Марїнське (Краснокутський район, Харківська обл.). 1933 р. закінчив інститут із дипломом: «Педагог і дослідник педагогічного циклу».

1933 – 1935 рр. – методист біологічних предметів в Інституті удосконалення кваліфікації сільськогосподарських спеціалістів та заочної освіти (м. Харків). 1935 – 1938 рр. – асистент кафедри біології та зоології в педінституті (м. Бердянськ). 1938 р. у зв'язку з ліквідацією факультету переведений до Глухівського вчительського інституту. На серпень 1941 р. – викладач зоології та декан природничо-географічного факультету Глухівського інституту. У вересні 1941 р. разом з іншими викладачами полишив місто, проте потрапив в оточення, блукав лісами Курської обл. та повернувся у Глухів. Восени 1942 р. вступив до хімічної артілі, яка фарбувала матері, де й працював майже рік. У серпні 1943 р. Глухів було звільнено від німецьких військ. До жовтня 1943 р. працював у міськраді по відновленню міста.

Від 1 жовтня 1943 р. – т. в. о. заступника ректора по учбовій частині, від 3 листопада 1943 р. – викладач зоології Глухівського учительського інституту. Від 20 березня 1944 р. – декан природничо-географічного факультету. Від 20 січня 1945 р. – в. о. заступника директора по учбовій та навчальній частині. У зв'язку із переходом на нову посаду звільнений з посади декана природничо-географічного факультету. Від 4 лютого 1946 р. звільнений з посади в. о. заступника директора по навчально-науковій роботі. Відповідно до наказу за № 58 від 2 жовтня 1946 р. звільнений з посади викладача зоології

1947 – 1957 рр. – асистент кафедри біології Станіславського (Івано-Франківського) медичного інституту. 7 червня 1955 р. на вченій раді Інституту зоології АН УРСР захистив дисертаційну роботу на тему: «Дубовий шовкопряд в колгоспах Прикарпаття». Від червня 1957 ро. – липень 1974 р. – в. о. завідувача, завідувач кафедри біології Тернопільського медичного інституту. У листопаді 1958 р. рішенням Вищої Атестаційної Комісії затверджений у вченому званні доцента.

Автор 80 наукових публікацій, 7 посвідчень на раціоналізаторські пропозиції, одне свідоцтво на винахід. Серед монографій можна використати: «Виготовлення наочних посібників з зоології» (1966), «Біологічний кабінет у школі» (1968), «Отруйні тварини» (1968), «Міф і дійсність» (1971).

Завдяки його ініціативі на кафедрі біології Тернопільського медичного інституту в 1957 р. було створено навчальний біологічний музей.

1970 р. нагороджений медаллю «За доблестный труд».

Помер 27 грудня 1978 р.

(ІМГНПУ, Випуски студентів Глухівського педагогічного (учительського інституту за 1911 – 1969 н. р. (альбом світлин), арк. 11 зв.; Прикази по інститут, 1943 р., арк. 17-18 зв.; Прикази по інституту, 1945 р., арк. 2, 8 зв.; Накази по інституту, 1946 р., арк. 5-5 зв.; Накази по інституту, 1946 р., арк. 42 зв.; Кафедра медичної біології державного вищого навчального закладу «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського URL.: <https://mb.tdmu.edu.ua/about/istoria-kafedri>).

В статье реконструирован жизненный и научный путь научно-педагогических сотрудников, которые работали в Глуховском национальном университете им. А. Довженко в 1924 – 1941 гг.

Биография изучает конкретные жизненные истории людей. Она обращает внимание не только на материальные события в жизни человека, но и на его внутренние характеристики, поиск мотивов чьих-то действий, его психологию и менталитет. Когда биограф пользуется психоаналитическим подходом, используется термин психобиография. Биографии написанные, в основном, о выдающихся людях имеют целью лучше понять их личность. Просопография не занимается изучением отдельных лиц, однако, испытывает неподдельный интерес к истории жизненного пути группы людей. Для просопографа экстраординарные люди (например, Наполеон или Бисмарк) менее привлекательны и, в какой-то степени, даже неважны, потому что они «необычны».

Биографии, как правило, изучают всю личность целиком, тогда как просопография стремится подчеркнуть сходство и различия между людьми в изучаемой группе.

Про тех преподавателей, чьи имена настолько известны, что в интернете можно найти информацию – приводятся только краткие резюме со ссылками на литературу. И наоборот, те научно-педагогические работники, кто известен в узком кругу, в статье даны более обширные учетные записи.

Обращаем внимание, что сообщения о преподавателях размещены в словаре в алфавитном порядке их фамилий. Сведения о педагогических работниках имеют единую структуру, но полнота и степень унификации сведений разная. Объем каждой статьи обусловлен имеющейся информацией, обнаруженной в архивах, музеях, справочной и научной литературе. Если важнейшие факты жизни преподавателя не сообщаются (год рождения и смерти, место обучения и т.д.), то это означает, что составитель словаря не смог их разыскать.

Предлагаемый читателю словарь играет роль своеобразного указателя для лиц, которые только начинают изучать историю нашего университета. Ученые же могут использовать эту публикацию для углубленного изучения истории преподавательского сообщества учебного заведения на рубеже XIX – XX вв.

Ключевые слова: научно-педагогические сотрудники, педагогический институт, кафедра, ректорат, ассистент.

The publication reconstructs biographies, teaching and research activities of the educational staff who worked at the Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv Pedagogical University in Soviet times.

Biography studies the particular life histories of individuals. It pays attention not only to ordinary events in the person's life, but also to his inner characteristics, the motives of actions, his psychology and mentality. When a biographer takes an explicitly psychoanalytical approach, the term 'psycho-biography' is used. Biographies are written mainly about exceptional or special people and try to achieve a better understanding of their personality. Prosopography as a science is not interested in the personality uniqueness but in the average and the general the individuals' life histories.

The individuality and exceptionality are important only insofar as it provides information on the collective and the 'normal'. For a prosopographer, extraordinary people (such as Napoleon or Bismarck) are less attractive because they are 'out of the ordinary'. Biographies obviously study the entire personality of individuals (external and inner features), whereas prosopography emphasizes the external similarities and differences between individuals within a given population.

It should be noted that articles in the dictionary are placed in alphabetical order by surnames. Information about pedagogical workers has a unified structure, but the completeness and degree of unification of information is different. The size of each article is due to available information found in archives, museums, reference and scientific literature. If the most important facts of the teacher's life are not mentioned (year of birth and death, place of study, etc.), this means that the compiler of the dictionary could not identify them.

Each biographical study consists of a brief summary of the person's life and work, including, when it is appropriate and available, a photographic or other image, list of publications, and links. In the case of the university workers, there are quite a number of on-site links to the species named by them or named in

their honor. For persons with detailed biography in the literature you'll find here only brief summaries with references to the resources. For less known individuals, you'll find more extensive information.

The proposed vocabulary serves as a kind of guideline for people who begin studying the history of our university. Scientists can use the publication to further expand the study of the history of the teaching corporation of the educational institution at the turn of the XIX – XX centuries.

Keywords: research and educational staff, institution of higher education, department, university administration, office, assistant.

© Крижанівський В. М.

Стаття надішла до редколегії 9.10.2018 р.